

Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Raport powstał w ramach "Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań 'Razem bezpieczniej' im. Władysława Stasiaka na lata 2022 - 2024"

Badanie efektywności programów lokalnych w ramach „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań 'Razem bezpieczniej' im. Władysława Stasiaka na lata 2022 - 2024”

**Raport
końcowy**

Zamawiający:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Ul. Stefana Batorego 5

02-591 Warszawa

www.mswia.gov.pl

**Ministerstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji**

Wykonawca:

„EU-CONSULT” Sp. z o.o.

Ul. Toruńska 18c lokal D

80-747 Gdańsk

www.eu-consult.pl

WARSZAWA 2024

Spis treści

Spis treści.....	3
1. Wprowadzenie	5
1.1. Opis programu „Razem bezpieczniej”	5
1.2. Przedmiot i cel badania	6
1.3. Etapy badania	6
1.4. Metodyka oraz sposób realizacji badania	6
1.4.1. Sposób realizacji badania	6
1.4.2. Wykorzystane metody oraz techniki badawcze	7
2. Analiza danych zastanych w obszarze objętym ewaluacją.....	11
2.1. Informacje nt. Programu „Razem bezpieczniej” oraz projektów lokalnych z 2023 roku	11
2.2. Wyniki badań efektywności programów lokalnych za lata 2018-2022	12
2.3. Diagnoza stanu i poczucia bezpieczeństwa	20
2.3.1. Stan i poczucie bezpieczeństwa	20
2.3.2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym.....	23
3. Efektywność projektów lokalnych zrealizowanych w ramach „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024” w perspektywie realizatorów	25
3.1. Obszar realizacji projektów lokalnych	25
3.2. Realizatorzy oraz odbiorcy działań projektowych.....	26
3.3. Identyfikacja potrzeb z zakresu bezpieczeństwa publicznego	27
3.4. Skuteczność działań zrealizowanych w ramach projektów lokalnych.....	29
3.5. Trudności w realizacji programów lokalnych	32
3.6. Ocena uzyskanych efektów programów lokalnych	34
3.7. Ocena programu „Razem bezpieczniej”	34
4. Studium przypadku.....	36
4.1. Projekt pn. „Bezpieczna droga do Przedszkola nr 8 i Szkoły Podstawowej nr 1 – budowa bezpiecznego przejścia dla pieszych przez ul. Mickiewicza w Malborku”	36
4.2. Projekt pn. „NOL-ek – Mobilne centrum bezpieczeństwa powiatu Olsztyńskiego”	38
4.3. Projekt pn. „Doposażenie przejścia dla pieszych przy ul. Kolejowej w Murowanej Goślinie, służące poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego”	44
4.4. Projekt pn. „Zwiększenie bezpieczeństwa w obrębie przejścia dla pieszych w ciągu drogi powiatowej nr 1296R ul. Wielopolska w Dębicy”	50
4.5. Projekt pn. „Bezpieczne przejścia dla pieszych: ul. Komeńskiego w Elblągu”	55

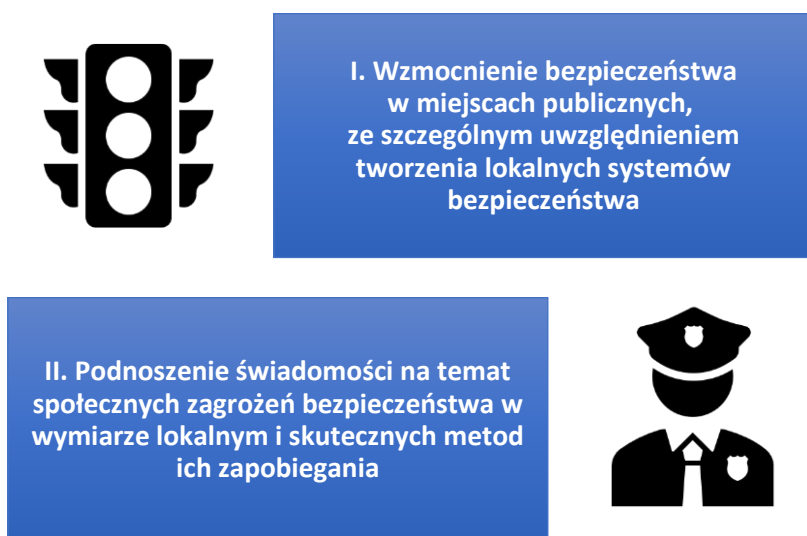
4.6.	Projekt pn. „Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na przejściach dla pieszych w obrębie skrzyżowania ulic Fordońska / Kapliczna oraz Glinki 155 w Bydgoszczy”	59
4.7.	Projekt pn. „Poprawa bezpieczeństwa w obrębie przejścia dla pieszych na ul. Parzęczewskiej w Zgierzu”	62
4.8.	Projekt pn. „Poszukiwany = odnaleziony – technologia termowizji w służbie bezpieczeństwa w mieście Oława”	65
5.	Wnioski i rekomendacje	69
6.	Wzór narzędzi badawczych	72
6.1.	Wzór kwestionariusza ankiety internetowej (CAWI) skierowanej do realizatorów projektów	72
6.2.	Wzór scenariusza wykorzystanego podczas studium przypadku skierowany do realizatorów oraz partnerów projektów	77
7.	Spis ilustracji	79
7.1.	Spis rysunków	79
7.2.	Spis map	79
7.3.	Spis wykresów	79
7.4.	Spis tabel	80
7.5.	Spis zdjęć	80

1. Wprowadzenie

1.1. Opis programu „Razem bezpieczniejsze”¹

Dnia 9 sierpnia 2022 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę nr 172 w sprawie przyjęcia „Rządowego programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniejsze im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024” (M.P. poz. 867). Podobnie jak w roku poprzednim, na realizację Programu w 2023 r. w budżecie państwa została zabezpieczona rezerwa celowa w wysokości 12 000 000,00 zł. Zgodnie z Programem jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe mogły składać wnioski o dofinansowanie inicjatyw na rzecz bezpieczeństwa w ramach dwóch, wskazanych poniżej, celów szczegółowych.

Rysunek 1. Cele szczegółowe programu „Razem bezpieczniejsze” z 2023 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/mswia/program-ograniczania-przestepczosci-i-aspoecznych-zachowan-razem-bezpieczniej-im-wladyslawa-stasiaka> [dostęp na dzień: 24.04.2024 r.].

W 2023 r. jako priorytetowe traktowane były projekty zakładające działania związane z budową, modernizacją bądź doposażeniem przejść dla pieszych i zapewnieniem bezpieczeństwa w miejscach szczególnie niebezpiecznych z uwzględnieniem budowy/modernizacji systemów monitoringu miejskiego, jak również działania w obszarze bezpieczeństwa dzieci.

W związku z rozstrzygnięciem konkursu na dofinansowanie projektów w ramach Programu w 2023 r. do dofinansowania wybranych zostało **130 projektów o łącznej wartości 11 981 856,46 zł.**

¹ Opis projektu pochodzi ze strony Programu <https://www.gov.pl/web/mswia/program-ograniczania-przestepczosci-i-aspoecznych-zachowan-razem-bezpieczniej-im-wladyslawa-stasiaka> [dostęp na dzień: 24.04.2024 r.].

1.2. Przedmiot i cel badania

Przedmiotem badania było opracowanie rocznego raportu z badania efektywności 130 projektów lokalnych w ramach „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024”, które w 2023 r. były dofinansowane i realizowane w ramach:

- celu szczegółowego nr 1 „Wzmocnienie bezpieczeństwa w miejscach publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia lokalnych systemów bezpieczeństwa” (118 projektów);
- drugiego celu szczegółowego nr 2 „Podnoszenie świadomości na temat społecznych zagrożeń bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym i skutecznych metod ich zapobiegania” (12 projektów).

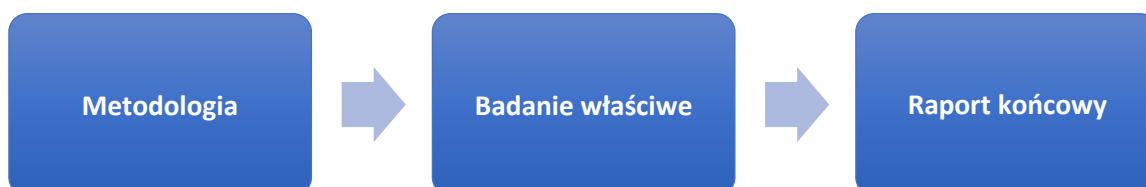
Celem badania było zweryfikowanie poziomu osiągnięcia celów szczegółowych założonych w projektach, które uzyskały dofinansowanie w ramach Programu w 2023 r.

1.3. Etapy badania

Badanie zrealizowano w trzech etapach obejmujących:

1. Opracowanie metodologii badania, w tym harmonogramu, sposobu realizacji badania oraz narzędzi badawczych.
2. Realizację badania właściwego, tj. pozyskanie niezbędnych danych oraz ich analizę.
3. Opracowanie raportu z badania.

Rysunek 2. Etapy procesu badawczego

Źródło: Opracowanie własne.

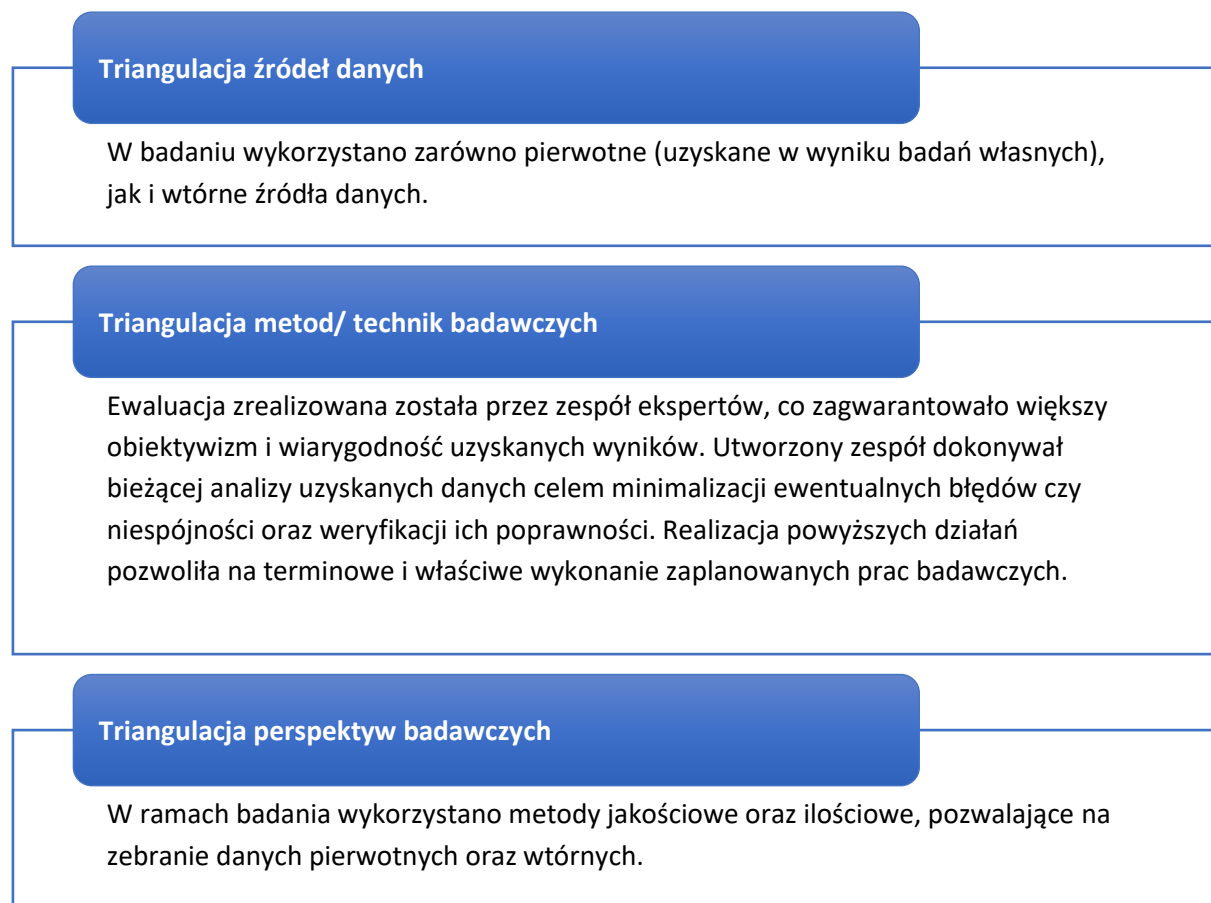
1.4. Metodyka oraz sposób realizacji badania

1.4.1. Sposób realizacji badania

Podczas realizacji procesu badawczego wykorzystano triangulację. Zastosowanie triangulacji umożliwiło pozyskanie obszernych i wiarygodnych danych, co przełożyło się na wysoką jakość badania i ograniczyło występowanie ewentualnych błędów pomiaru. Na potrzeby badania projektów realizowanych w ramach „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024” w 2023 r. wykorzystano trzy rodzaje triangulacji:

- źródeł danych;
- metod i technik;
- perspektyw badawczych.

Rysunek 3. Rodzaje triangulacji

Źródło: Opracowanie własne.

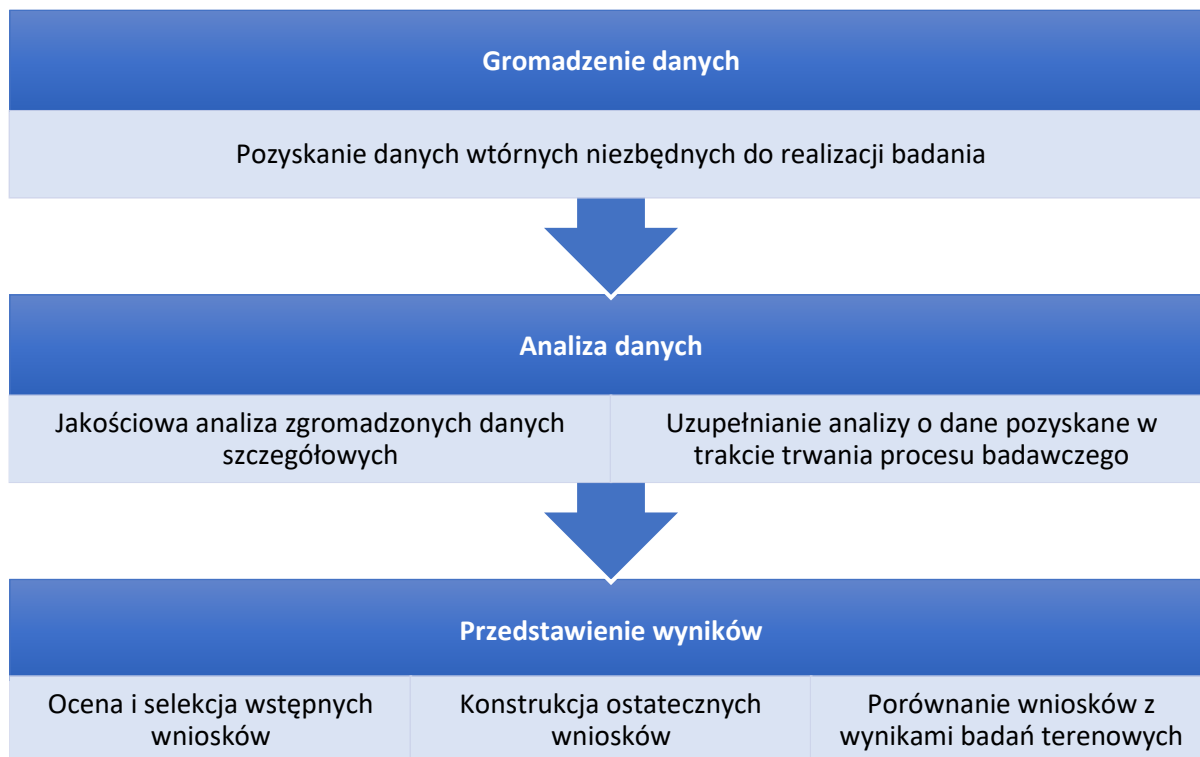
1.4.2. Wykorzystane metody oraz techniki badawcze

Analiza źródeł wtórnych (desk research)

Analiza danych zastanych (z ang. desk research) to metoda badawcza wolna od większości obciążeń charakterystycznych dla badań reaktywnych, w ramach której następuje scalenie, przetworzenie i analiza danych rozproszonych wśród różnych źródeł. Desk research pozwala na uzyskanie wysoce obiektywnych informacji. Stanowi ponadto doskonały wstęp do dalszych etapów procesu badawczego, nakierowując zespół badawczy na konkretne problemy, które można pogłębić i wyjaśnić podczas realizacji badań reaktywnych.

W ramach przedmiotowego projektu badawczego, analiza desk research pełniła funkcję podstawowej metody badawczej i została zrealizowana w trzech etapach:

Rysunek 4. Etapy analizy desk research

Źródło: Opracowanie własne.

Analizie poddane zostały m.in. następujące źródła:

- uchwała nr 172 Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2022 r. (M.P. z 2022 r. poz. 867) w sprawie „Rządowego programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022–2024”;
- wykaz projektów lokalnych zakwalifikowanych do dofinansowania z rezerwy celowej budżetu państwa zabezpieczonej na realizację programu Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka w 2023 r.;
- dokumenty związane z projektami realizowanymi w ramach programu Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka w 2023 r.;
- raporty z badania efektywności projektów lokalnych z poprzednich lat;
- dane ze statystyki publicznej dotyczące bezpieczeństwa publicznego.

Ankieta internetowa wspomagana komputerowo (CAWI)

W ramach badania przeprowadzono **ankiety internetowe wspomagane komputerowo** (CAWI – z ang. *Computer Assisted Web Interview*). Jest to technika ilościowa polegająca na tym, że respondent ma możliwość samodzielnego wypełnienia ankiety w formie elektronicznej, z pomocą wyświetlanych wskazówek.

Zaletami wskazanej techniki, oprócz stosunkowo szybkiej realizacji badania oraz możliwości dotarcia do respondentów znajdujących się w znacznej odległości geograficznej, jest eliminacja pośrednictwa ankietera oraz stały dostęp badacza do uzyskiwanych danych, umożliwiający ich kontrolę i analizę bez konieczności czasochłonnej digitalizacji danych (jak ma to miejsce w przypadku tradycyjnej ankiety papierowej).

Za pośrednictwem poczty elektronicznej do wszystkich realizatorów projektów skierowano kwestionariusz wywiadu CAWI. Do wiadomości dołączono list polecający podpisany przez MSWiA. Wykonawca kontaktował się z projektodawcami również drogą telefoniczną, co zapewniło większą efektywność działań podejmowanych w procesie badawczym. Po upływie 3 dni od wysłania ankiety, do respondentów, którzy nie wypełnili kwestionariusza skierowano przypomnienie w wersji elektronicznej wraz z prośbą o uzupełnienie kwestionariusza w ciągu 2 dni. Po upływie tego czasu, Wykonawca kontaktował się telefonicznie z respondentami, którzy nie wypełnili kwestionariusza i poprosił ich o udział w badaniu.

W przypadku braku zadowalającego poziomu zwrotu odpowiedzi, ankiety realizowano za pomocą badania telefonicznego CATI (z ang. *Computer Assisted Telephone Interviewing*). Wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo to technika, polegająca na przeprowadzaniu wywiadów telefonicznych realizowanych przy wsparciu programu komputerowego. Badania telefoniczne pozwalają na stuprocentową kontrolę materiału, ponieważ wywiady są nagrywane. Zebrane informacje są wprowadzane do specjalnego programu komputerowego, dzięki czemu można bardzo szybko przeanalizować opinie badanych osób.

Ostatecznie w badaniu ankietowym wzięło udział 129 beneficjentów projektów lokalnych, co stanowiło 99,2% wszystkich realizatorów z 2023 roku.

Studium przypadku

Studium przypadku (z ang. case study) to technika opisu przypadku, będąca ilustracją oddziaływania interwencji w praktyce. Metoda ta ma charakter empiryczny, ponieważ analizuje i ocenia zjawiska zachodzące w rzeczywistości. Studium przypadku jest stosowane zwłaszcza dla tematów badawczych o charakterystyce opisowej – daje wówczas odpowiedzi na pytania „co, kiedy, gdzie i w jaki sposób się wydarzyło”. Metoda studium przypadku umożliwia dokonanie pogłębionej analizy badanego zagadnienia i zaprezentowanie jego specyfiki na podstawie zgromadzonych informacji.

Do podstawowych zalet metody należą:

- możliwość wybrania i zawężenia grupy badanych;
- możliwość dostosowania procedur do własnych potrzeb;
- mniejsza liczba badanych, z czym wiązą się mniejsze koszty;
- możliwość łatwiejszego zastosowania wniosków w praktyce, gdyż dotyczą one wybranej przez nas grupy osób lub osoby.

W ramach zrealizowanego badania przeprowadzono 8 studiów przypadku.

Technikami badawczymi użytymi w ramach metody studium przypadku były:

- studium przypadku oparte o dokumentację projektową;
- studium wyjazdowe dla wybranych projektów realizowanych w terenie;
- wywiady indywidualne z realizatorami i partnerami współpracującymi przy projekcie.

2. Analiza danych zastanych w obszarze objętym ewaluacją

2.1. Informacje nt. Programu „Razem bezpieczniejsze” oraz projektów lokalnych z 2023 roku

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców jest jednym z podstawowych aspektów funkcjonowania państwa. W związku z tym, w 2007 r. MSWiA wyszło z inicjatywą opracowania programu rządowego pn. „Program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań ‘Razem bezpieczniejsze’ na lata 2007–2015”, mającego na celu aktywizację i wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego. Kolejne edycje Programu były realizowane odpowiednio w latach 2016-2017 i 2018-2020.

Na realizację trwającej obecnie, czwartej już edycja Programu przewidzianej na lata 2022-2024, przeznaczono ogółem 36 300 000 zł, w tym:

- 12 000 000 zł na realizację Programu w 2022 r.;
- 12 000 000 zł na realizację Programu w 2023 r.;
- 12 000 000 zł na realizację Programu w 2024 r.;

oraz po 100 000 zł na działania informacyjno-promocyjne oraz zarządzanie Programem w poszczególnych latach jego wdrażania.

Rysunek 5. Środki przewidziane na realizację Programu w latach 2022-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Uchwały nr 172 Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2022 roku w sprawie „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniejsze im. Władysława Stasiaka na lata 2022–2024”, s. 19.

Zgodnie z Uchwałą nr 172 Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2022 roku w sprawie „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022–2024” określone zostały cel główny i cele szczegółowe czwartej edycji Programu. Cel główny określono jako podnoszenie poziomu bezpieczeństwa poprzez wspieranie inicjatyw lokalnych, który będzie realizowany przez dwa cele szczegółowe:

1. Cel szczegółowy 1. *Wzmocnienie bezpieczeństwa w miejscach publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia lokalnych systemów bezpieczeństwa.*
2. Cel szczegółowy 2. *Podnoszenie świadomości na temat społecznych zagrożeń bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym i skutecznych metod ich zapobiegania.*

Przyjęty cel główny bezpośrednio nawiązuje do celów głównych poprzednich edycji Programu i pozwoli z jednej strony na realizowanie szerokiej tematycznie grupy projektów lokalnych skoncentrowanych podnoszeniu poziomu bezpieczeństwa, z drugiej zaś strony na włączenie do Programu inicjatyw zarówno jednostek samorządu terytorialnego, jak i innych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego².

Miernik celu szczegółowego nr 1 stanowi liczba zrealizowanych projektów z zakresu bezpieczeństwa w miejscach publicznych. Jako miernik efektywności realizacji Celu szczegółowego 2 przyjęto z kolei wskaźnik dotyczący liczby zrealizowanych projektów z zakresu podniesienia poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wartość miernika w każdym roku obowiązywania Programu została określona na poziomie 10 projektów (przy wstępnym założeniu, że dofinansowanie projektu będzie wynosić 100 000 zł, a w danym roku kalendarzowym dofinansowanie celu szczegółowego nr 2 wynosić będzie 1 000 000 zł).

W 2023 r. dzięki środkom przekazany w ramach Programu dofinansowanie uzyskało 130 projektów, w tym:

- 118 projektów w ramach celu szczegółowego 1;
- 12 projektów w ramach celu szczegółowego 2.

2.2. Wyniki badań efektywności programów lokalnych za lata 2018-2022

W poniższym zestawieniu zawarto najważniejsze wnioski z badania efektywności projektów lokalnych za lata 2018, 2019 oraz 2020. W celu zachowania jasności przekazu wyniki dotyczące poszczególnych lat podzielone zostały zgodnie z poszczególnymi obszarami badawczymi.

² Uchwała nr 172 Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2022 roku w sprawie „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022–2024”, s. 16.

Raport z badania efektywności projektów lokalnych za rok 2018³

Realizacja projektów

- Wzrastała liczba realizowanych projektów, od 51 projektów w roku 2016 do 105 projektów w roku 2018).
- Z powodu zbyt późnego przyznawania środków finansowych i ograniczonego czasu realizacji 7 projektów zostało wycofanych.
- Projekty realizowane były przede wszystkim przez jednostki samorządu terytorialnego.
- Wdrażane projekty wpisały się we wszystkie z celów szczegółowych Programu.
- W ramach projektów lokalnych realizowano najczęściej projekty o charakterze infrastrukturalnym, dotyczące modernizacji i przebudowy przejść dla pieszych lub tworzenia systemów lokalnych.
- Realizację projektów poprzedzała zwykle analiza lokalnych problemów i potrzeb, co pozwoliło lepiej dopasować kierunek wsparcia do rzeczywistych braków.
- Głównymi odbiorcami projektów byli uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych, rodzice i nauczyciele oraz ogólnie ujęci mieszkańcy.

Efektywność realizowanych projektów

- Wszystkie z wdrażanych projektów cechowały się wysoką skutecznością i pozwoliły na osiągnięcie zakładanych efektów.
- W przypadku niektórych z interwencji udało się osiągnąć dodatkowe, nieplanowane wcześniej efekty, takie jak np. wzrost integracji mieszkańców z różnych grup czy nawiązanie współpracy między poszczególnymi instytucjami.
- Wdrażane działania miały szerokie oddziaływanie, obejmowały bowiem dużą liczbę odbiorców z różnych grup.
- Problemy czy utrudnienia w realizacji działań wystąpiły tylko w przypadku 4 projektów i miały one charakter organizacyjny i/lub finansowy.
- W celu monitorowania projektów i oceny ich efektywności wykorzystywano najczęściej metody obserwacji, badań ankietowych oraz danych statystycznych lokalnych służb bezpieczeństwa.
- Zarówno przed, jak i po wdrożeniu projektów, realizowano badanie ankietowe z uczestnikami, jednak ze względu na sposób ich agregacji i formę przekazania, niemożliwe było dokładne ich zestawienie i porównanie.

Użyteczność Programu

- Realizacja projektów pozwoliła osiągnąć trwałe rezultaty.
- Interwencja przyczyniła się do wzrostu poziomu bezpieczeństwa na obszarze objętym wsparciem.
- Realizacja projektów miała pozytywny wpływ na postrzeganie Policji i zaufanie do służb policyjnych.

³ Raport z badania efektywności projektów lokalnych za rok 2018, s. 84-88.

Zarządzanie Programem

- Poszczególne elementy Programu wysoko oceniane były przez Projektodawców, wysokie oceny przypadały przede wszystkim na współpracę z koordynatorami wojewódzkimi.
- Utrudnieniami w realizacji projektów były: późny termin ogłaszania konkursu i długi czas weryfikacji projektów, co przekładało się na zbyt krótki okres przeznaczany na realizację działań (nawet 2 miesiące).
- Utrudnieniem we wdrażaniu i rozliczeniu działań projektowych było niejednoznaczne określenie katalogu kosztów kwalifikowanych.

Finansowanie Programu

- Ze względu na ogromne zainteresowanie Programem, przy ograniczonym budżecie wiele wniosków musiało zostać odrzuconych.
- Użyteczne byłoby umożliwienie Projektodawcom wydatkowanie środków przeznaczonych na realizację działań przed podpisaniem umowy.

Promocja Programu

- Informacje o Programie i możliwości aplikowania o przyznanie dofinansowania były zbyt mało rozpowszechniane.
- Dobrą praktyką było przekazywanie informacji o kolejnym naborze realizatorom projektów wdrażanych w poprzednich latach.

Raport z badania efektywności projektów lokalnych za rok 2019⁴

Realizacja projektów

- Podobnie jak w roku 2018, liczba realizowanych projektów była wysoka (104 projekty, o 1 mniej niż w roku poprzednim).
- Z realizacji wycofano 1 projekt, a środki przeznaczone na jego realizację przekazano na rzecz projektu z listy rezerwowej.
- Projekty realizowane były przede wszystkim przez jednostki samorządu terytorialnego.
- Wdrażane projekty wpisały się we wszystkie z celów szczegółowych Programu.
- Realizowane projekty obejmowały najczęściej obszar gminy lub miasta.
- Wdrażano głównie projekty o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, nieco rzadziej, choć stosunkowo nadal często, wdrażano projekty infrastrukturalne.
- Realizację projektów poprzedzała zwykle analiza lokalnych problemów i potrzeb, co pozwoliło lepiej dopasować kierunek wsparcia do rzeczywistych braków.
- Głównymi odbiorcami projektów byli uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych, rodzice i nauczyciele oraz ogólnie ujęci mieszkańcy.

⁴ Raport z badania efektywności projektów lokalnych za rok 2019, Warszawa 2020, s. 102-105.

Efektywność realizowanych projektów

- Wszystkie z wdrażanych projektów cechowały się wysoką skutecznością i pozwoliły na osiągnięcie zakładanych efektów.
- Realizowane projekty w większości uznawane były przez Projektodawców za skuteczne.
- W przypadku niektórych z interwencji udało się osiągnąć dodatkowe, nieplanowane wcześniej efekty, takie jak np. zaktywizowanie społeczności lokalnej, pogłębienie relacji między poszczególnymi grupami odbiorców, podjęcie współpracy z instytucjami odpowiadającymi za bezpieczeństwo.
- Wdrażane działania miały szerokie oddziaływanie, obejmowały bowiem dużą liczbę odbiorców z różnych grup.
- W celu monitorowania projektów i oceny ich efektywności wykorzystywano najczęściej metodę obserwacji, nieco rzadziej korzystano z badań ankietowych czy danych statystycznych lokalnych służb bezpieczeństwa.
- Problemy czy utrudnienia w realizacji działań wystąpiły w przypadku 12 projektów i były one związane z organizacją, biurokracją, finansami czy sprawozdawczością.

Użyteczność Programu

- Realizacja projektów pozwoliła osiągnąć trwałe rezultaty.
- Zarówno w opinii Projektodawców, jak i uczestników, interwencja przyczyniła się do wzrostu poziomu i poczucia bezpieczeństwa na obszarze objętym wsparciem.
- Podejmowane działania pozwoliły na wzrost poziomu wiedzy uczestników dotyczącej bezpiecznych zachowań czy odpowiedzialności prawnej z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego.
- Realizacja projektów miała pozytywny wpływ na postrzeganie Policji i zaufanie do służb policyjnych.

Zarządzanie Programem

- Poszczególne elementy Programu wysoko oceniane były przez Projektodawców, wysokie oceny przypadały przede wszystkim na współpracę z koordynatorami wojewódzkimi, a także na koordynację i zarządzanie, przepływ informacji, ocenę wniosków i realizację projektów.
- Utrudnieniami w realizacji projektów były: późny termin ogłaszania konkursu i długi czas weryfikacji projektów, co przekładało się na zbyt krótki okres przeznaczony na realizację działań.

Finansowanie Programu

- Ze względu na ogromne zainteresowanie Programem, przy ograniczonym budżecie wiele wniosków musiało zostać odrzuconych.
- Częstym problemem był zbyt późny czas przekazywania środków na realizację projektów, co skutkowało ograniczonym czasem na ich wdrożenie.

Promocja Programu

- Informacje o Programie i możliwości aplikowania o przyznanie dofinansowania były zbyt mało rozpowszechniane.

Raport z badania efektywności projektów lokalnych za rok 2020⁵

Realizacja projektów

- W 2020 roku zrealizowana została niższa liczba projektów, niż w latach poprzednich. W roku 2018 liczba projektów wynosiła 105, w roku 2019 – 104, zaś w roku 2020 wdrożono 68 projektów.
- Jeden z projektów planowanych do wdrożenia w województwie pomorskim nie został zrealizowany.
- W 2020 r., w związku z założeniami dotyczącymi poprawy bezpieczeństwa na polskich drogach wyrażonymi w exposé Prezesa Rady Ministrów, przeznaczono całą kwotę rezerwy celowej budżetu państwa zabezpieczoną na realizację Programu na dofinansowanie projektów lokalnych realizujących cel szczegółowy nr 2 Programu, tj. Bezpieczne przejścia dla pieszych⁶.
- Identyfikuje się relatywnie dużą skalę oddziaływania projektów. Ponad połowa (56,9%) projektów poddanych badaniu w ramach *Raportu z badania efektywności projektów lokalnych za rok 2020* swoim zakresem oddziaływania obejmowała obszary całych miast, na terenie których projekty te były realizowane.
- Projekty wdrażane były przede wszystkim przez jednostki samorządu terytorialnego.
- Inaczej niż w latach poprzednich, głównymi odbiorcami projektów byli mieszkańcy obszarów, w których realizowane były projekty, rzadziej zaś odbiorców stanowili uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz rodzice i nauczyciele.
- W przypadku niemal wszystkich projektów realizację założonych działań poprzedzała analiza lokalnych problemów i potrzeb, pozwalając na właściwe ukierunkowanie wsparcia, tym samym odpowiadając na rzeczywiste potrzeby typując najbardziej niebezpieczne przejścia dla pieszych wymagające interwencji.
- Zrealizowanym celem wszystkich wdrażanych przedsięwzięć była poprawa stanu infrastruktury bezpieczeństwa pieszych w ruchu drogowym poprzez modernizację, przebudowę bądź doposażenie miejsc lub lokalizacji o dużym natężeniu ruchu pieszych, większość projektów obejmowała także działania edukacyjno-profilaktyczne.

Efektywność realizowanych projektów

- Projekty cechowały się wysoką skutecznością. Realizacja działań projektowych w zdecydowanej większości pozwoliła na rozwiązanie problemów diagnozowanych na etapie opracowywania wniosków o dofinansowanie.
- Wdrożone działania uznane zostały za efektywne w związku z osiągnięciem trwałych efektów, zarówno o charakterze twardym, infrastrukturalnym, jak i miękkim, dotyczących pozytywnych, długofalowych konsekwencji zajęć dotyczących bezpieczeństwa na i w okolicy przejść dla pieszych czy szkoleń z udzielania pierwszej pomocy.

⁵ Raport z badania efektywności projektów lokalnych za rok 2020, Warszawa 2021, s. 31-81.

⁶ <https://www.gov.pl/web/mswia/razem-bezpieczniej-o-programie> [dostęp na dzień: 26.05.2020].

- Osiągniętymi efektami wsparcia było zwiększenie świadomości społeczności w kwestii potencjalnych zagrożeń i bezpieczeństwa na drodze oraz doposażenie, przebudowanie i zmodernizowanie przejść dla pieszych. Rezultatem działań było także ograniczenie liczby wypadków z udziałem pieszych na modernizowanych przejściach.
- W przypadku części projektów osiągnięte zostały dodatkowe, nieplanowane wcześniej efekty w postaci m.in. dużego zainteresowania odbiorców i zaangażowania ludności w proces wyznaczania przejść niezbędnych do modernizacji, integracji mieszkańców czy wykorzystania nowoczesnych, ekologicznych rozwiązań.

Użyteczność Programu

- Zrealizowane projekty cechowały się osiągnięciem trwałych rezultatów.
- Modernizacja i doposażenie strategicznych przejść dla pieszych pozwoliły na ograniczenie liczby niebezpiecznych zdarzeń drogowych z udziałem pieszych.
- Projekty, które prócz działań infrastrukturalnych obejmowały również działania edukacyjne i prewencyjne, przyczyniły się do wzrostu poziomu wiedzy uczestników na temat bezpieczeństwa i bezpiecznych zachowań na drodze.
- Dzięki realizacji Programu udało się zainicjować współpracę lokalnych podmiotów, które przygotowując wspólne przedsięwzięcia wypracowały rozwiązania, mające na celu poprawę różnych aspektów bezpieczeństwa na swoim terenie.
- Realizacja projektów miała pozytywny wpływ na postrzeganie Policji i zaufanie do służb policyjnych.

Zarządzanie Programem

- Poszczególne elementy Programu wysoko oceniane były przez Projektodawców, wysokie oceny dotyczyły przede wszystkim prawidłowej koordynacji, przepływu informacji, oceny wniosków i procesu realizacji projektów.
- Podobnie jak w latach 2018-2019, utrudnieniami w realizacji projektów były zbyt krótki czas przeznaczony na realizację działań, wynikający z długiego czasu weryfikacji projektów i oczekiwania na wypłacenie środków.

Finansowanie Programu

- Podobnie jak w latach poprzednich, w 2020 roku odnotowano bardzo wysokie zainteresowanie możliwością otrzymania wsparcia w ramach programu – niemal 80% wniosków o dofinansowanie musiało zostać odrzuconych.
- Częstym problemem pozostawał zbyt późny czas przekazywania środków na realizację projektów, co skutkowało ograniczonym czasem na ich wdrożenie.

Promocja Programu

- Działania promocyjne cechowały się skutecznością, o czym świadczył brak trudności z dostępem do informacji o Programie i o możliwości uzyskania w jego ramach wsparcia finansowego.

Raport z badania efektywności projektów lokalnych za rok 2022⁷

Realizacja projektów

- W 2022 r. do dofinansowania wybranych zostało 135 projektów o łącznej wartości 11 978 434, 05 zł. W ramach celu szczegółowego 1. „Wzmocnienie bezpieczeństwa w miejscach publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia lokalnych systemów bezpieczeństwa” dofinansowanie uzyskało 120 projektów, natomiast w ramach celu szczegółowego 2. „Podnoszenie świadomości na temat społecznych zagrożeń bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym i skutecznych metod ich zapobiegania” – 15 projektów.
- Projekty wdrażane były przede wszystkim przez jednostki samorządu terytorialnego.
- Projekty realizowano najczęściej w województwach: mazowieckim, opolskim i warmińsko-mazurskim, a swym zasięgiem obejmowały zwykle obszar miasta.
- Działania projektowe kierowane były zazwyczaj do ogółu mieszkańców danego obszaru. Stosunkowo często bezpośrednimi adresatami projektów byli również uczniowie szkół podstawowych i przedszkolaki, a także nauczyciele i rodzice.
- W przypadku niemal wszystkich projektów realizację założonych działań poprzedzała analiza lokalnych problemów i potrzeb, pozwalając na właściwe ukierunkowanie wsparcia, tym samym odpowiadając na rzeczywiste potrzeby typując najbardziej niebezpieczne przejścia dla pieszych wymagające interwencji.
- W ramach projektów realizowano głównie działania związane z budową i/lub doposażeniem przejść dla pieszych oraz profilaktyką i edukacją związaną z budowaniem poczucia bezpieczeństwa w społeczności lokalnej.

Efektywność realizowanych projektów

- W ramach wdrożonych programów lokalnych zapewniono realizację działań pozwalających na osiągnięcie zarówno twardych jak i miękkich efektów wsparcia.
- Projekty cechowały się wysoką skutecznością. Niemal wszystkie zrealizowane projekty pozwoliły na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych w obszarze bezpieczeństwa publicznego.
- Wdrożone działania uznane zostały za efektywne w związku z osiągnięciem trwałych efektów, zarówno o charakterze twardym, infrastrukturalnym, jak i miękkim. W części przypadków udało się również uzyskać dodatkowe rezultaty, które nie były planowane na etapie składania wniosku o dofinansowanie.
- Realizacja projektów w bardzo dużym stopniu przyczyniła się do zwiększenia realnego bezpieczeństwa społeczności oraz poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, m.in. dzięki budowie i modernizacji przejść dla pieszych, montowaniu systemu monitoringu oraz oświetlenia w miejscach publicznych, a także zrealizowanym działaniom z zakresu profilaktyki i edukacji dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych.

⁷ Badanie efektywności programów lokalnych w ramach „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań ‘Razem bezpieczniej’ im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024. Raport roczny za rok 2022, Warszawa 2023, s. 55-57.

- Wśród osiągniętych rezultatów wymieniano np. poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym, ograniczenie liczby niebezpiecznych zdarzeń drogowych z udziałem pieszych, zwiększenie świadomości mieszkańców i odbiorców działań na temat zagrożeń, sytuacji niebezpiecznych i zachowań aspołecznych, nawiązanie współpracy pomiędzy samorządami, służbami mundurowymi i placówkami oświatowymi, co przyczynia się do zwiększenia skuteczności działań, zmniejszenie „ciemnej liczby” przypadków przemocy w rodzinie, wzrost wykrywalności sprawców przestępstw pospolitych.

Użyteczność Programu

- Efekty osiągnięte dzięki wdrożeniu programów lokalnych będą się utrzymywać w długim okresie czasu.
- Zrealizowane projekty przyczyniły się do wzrostu realnego bezpieczeństwa oraz poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnych objętych interwencją.
- Realizowane działania przyczyniły się do poprawy wizerunku Policji oraz wzrostu zaufania do tej służby.

Zarządzanie Programem

- Ankietowani realizatorzy projektów lokalnych bardzo pozytywnie ocenili wszystkie aspekty związane z procesem zarządzania Programem, w tym poziom jego koordynacji, przepływ informacji między instytucjami, proces oceny wniosków, jak również samą realizację projektów.
- Bardzo wysoko oceniono szczególnie współpracę z koordynatorami wojewódzkimi.

Finansowanie Programu

- Podobnie jak w latach poprzednich, beneficjenci zwrócili uwagę na potrzebę zwiększenia kwoty dofinansowania projektów oraz realizacji kolejnych inwestycji z obszaru bezpieczeństwa publicznego.
- Do problemów związanych z finansowaniem zaplanowanych działań przyczyniły się ograniczone środki pozostające w dyspozycji JST, wzrost cen produktów i usług oraz konieczność zmiany klasyfikacji budżetowej przyznanych środków (wydatki inwestycyjne, wydatki bieżące), związane z różnicami w klasyfikacjach stosowanymi przez MSWiA a gminą.

Promocja Programu

- Działania informacyjno-promocyjne należy ocenić jako skuteczne, o czym świadczy wysoki poziom zainteresowania potencjalnych beneficjentów realizacją projektów lokalnych.

2.3. Diagnoza stanu i poczucia bezpieczeństwa

Powyższe zestawienie jasno wskazuje istotne znaczenie Programu dla poprawy bezpieczeństwa w miejscach publicznych oraz podnoszenia świadomości na temat społecznych zagrożeń bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym i skutecznych metod ich zapobiegania. Nadal pozostaje jednak wiele do zrobienia w kwestii bezpieczeństwa w Polsce, o czym świadczą aktualne dane w tym zakresie, zaprezentowane w niniejszym podrozdziale.

2.3.1. Stan i poczucie bezpieczeństwa⁸

Dane z lat 2020-2023 wyraźnie wskazują, że o ile w analizowanym okresie wzrosła liczba popełnianych przestępstw, to sytuacja w tym zakresie stopniowo ulega poprawie po znacznym wzroście liczby wykroczeń identyfikowanym w latach 2021-2022. W 2023 r. w Polsce stwierdzono łącznie 792 014 przestępstw. W porównaniu z rokiem poprzednim, ich liczba zmalała o 70 978. Wskaźnik ich wykrywalności w 2023 r. wyniósł 71,5% – o 0,4 p.p. więcej niż w roku poprzednim.

Mimo pozytywnych zmian w stosunku do lat poprzednich, liczba przestępstw popełnianych w kraju nadal pozostaje wyższa niż w roku 2020, wskaźnik wykrywalności sprawców z kolei – na niższym poziomie.

Tabela 1. Przestępstwa i ich wykrywalność w Polsce w latach 2020-2023

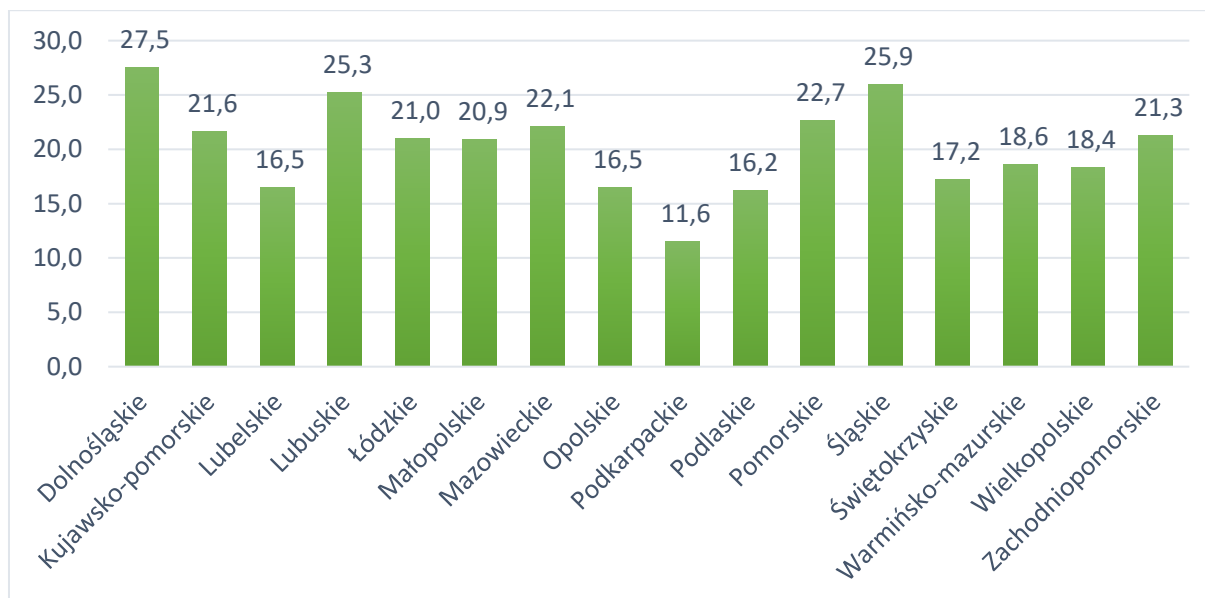
	2020	2021	2022	2023	Zmiana w latach 2020-2023	Zmiana w latach 2022-2023
Liczba stwierdzonych przestępstw	765 408	820 846	862 992	792 014	26 606	-70 978
Liczba stwierdzonych przestępstw na 1 000 mieszkańców	20,05	21,61	22,81	21,01	1	-2
Wskaźnik wykrywalności sprawców	73,3%	71,2%	71,1%	71,5%	-1,8 p.p.	0,4 p.p.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Biorąc pod uwagę poszczególne regiony, w 2023 r. najwięcej przestępstw w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców popełniono w województwie dolnośląskim (27,5) oraz województwach lubuskim i śląskim (odpowiednio 25,3 i 25,9). Najmniejszą wartością analizowanego wskaźnika cechowało się natomiast województwo podkarpackie (11,6). W porównaniu z rokiem poprzednim, w zdecydowanej większości regionów wartość wskaźnika zmalała. Wzrost obserwowano wyłącznie w województwach lubelskim, lubuskim i łódzkim. Z kolei w porównaniu z rokiem 2020, w zdecydowanej większości województw sytuacja w analizowanym zakresie uległa pogorszeniu. Poprawę obserwowano jedynie w województwach podlaskim, pomorskim, warmińsko-mazurskim i w Wielkopolsce.

⁸ Badanie dotyczące poziomu bezpieczeństwa w Polsce zrealizowane przez CBOS w 2023 roku, upublicznione przez Komendę Główną Policji, <https://statystyka.policja.pl/st/opinia-publiczna/231719,Polacy-czuja-sie-bardzo-bezpiecznie.html> [dostęp na dzień: 02.05.2024].

Wykres 1. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych 1 000 mieszkańców w 2023 r. w podziale na województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W porównaniu z rokiem poprzednim, zmalała liczba niemal wszystkich rodzajów popełnianych przestępstw, z wyjątkiem wykroczeń przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajności, których liczba w roku 2023 sięgała 34 452 (o 42 przestępstwa więcej niż w roku 2022). W większości analizowanych kategorii poprawa nastąpiła również w porównaniu z rokiem 2020. W tym okresie jednak zdecydowanie wzrosła liczba przestępstw o charakterze gospodarczym (225 979 przestępstw, o 27 816 więcej niż w roku wyjściowym) oraz przeciwko mieniu (409 114, o 39 072 więcej niż w roku wyjściowym). Warto przy tym podkreślić, że skala tych zmian była zdecydowanie większa niż skala zmian pozytywnych.

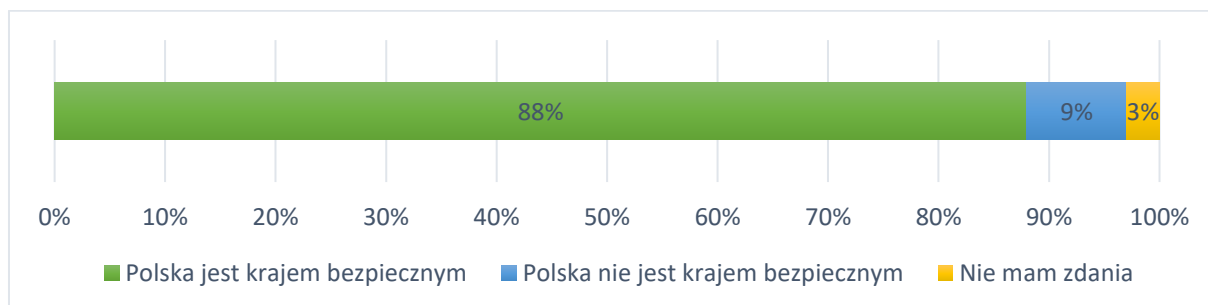
Tabela 2. Liczba przestępstw popełnianych w Polsce w latach 2020-2023 w podziale na rodzaj wykroczenia

Rodzaj przestępstwa	2020	2021	2022	2023	Zmiana w latach 2020-2023	Zmiana w latach 2022-2023
O charakterze kryminalnym	469 971	489 052	490 947	466 241	-3 730	-24 706
O charakterze gospodarczym	198 163	224 775	264 306	225 979	27 816	-38 327
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji - drogowe	66 507	70 727	68 981	60 932	-5 575	-8 049
Przeciwko życiu i zdrowiu	14 029	13 403	13 302	13 187	-842	-115
Przeciwko mieniu	370 042	418 041	429 908	409 114	39 072	-20 794
Przeciwko wolności, wolności sumienia, wolności seksualnej i obyczajności razem	36 310	35 672	34 410	34 452	-1 858	42
Przeciwko rodzinie i opiece	57 654	56 566	47 972	46 639	-11 015	-1 333
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji razem	72 562	77 585	75 778	66 682	-5 880	-9 096

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Mimo nadal wysokiej liczby popełnianych przestępstw, Polacy deklarują wysokie poczucie bezpieczeństwa, co znalazło swoje odzwierciedlenie w wynikach badania opinii publicznej przeprowadzonym przez CBOS w 2023 r. W dniach 11-20 kwietnia 2023 r., CBOS przeprowadziło badanie dotyczące bezpieczeństwa, zarówno w skali kraju, jak i w okolicy miejsca zamieszkania oraz zagrożenia przestępczością. Zgodnie z wynikami badania, w porównaniu z rokiem poprzednim, o 5 p.p. zwiększył się odsetek uważających Polskę za kraj bezpieczny (łącznie 88% wskazań), o 4 p.p. zmalał natomiast udział osób będących przeciwnego zdania (9% ogółu odpowiedzi).

Wykres 2. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem bezpiecznym?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania dotyczącego poziomu bezpieczeństwa w Polsce zrealizowanego przez CBOS w 2023 roku, upublicznionego przez Komendę Główną Policji, <https://statystyka.policja.pl/st/opinia-publiczna/231719,Polacy-czuja-sie-bardzo-bezpiecznie.html> [dostęp na dzień: 02.05.2024].

Zdecydowana większość Polaków w ciągu ostatnich pięciu lat nie padła ofiarą żadnego przestępstwa (83%). Większość badanych osób nie wyrażała ponadto obawy przed stanieniem się ofiarą przestępstwa (61%; o 3 p.p. więcej niż w roku poprzednim).

Podsumowując, w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosło przekonanie, że Polska jest bezpiecznym. Zmalało również poczucie zagrożenia przestępczością i obawy, że ktoś z najbliższej rodziny badanych może stać się ofiarą przestępstwa – odsetek ankietowanych, którzy nie martwią się o bezpieczeństwo własne i swoich najbliższych, jest większy niż obawiających się.

2.3.2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym⁹

Na podstawie aktualnych statystyk publikowanych przez polską Policję stwierdzić można poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym w kraju. W 2023 roku do Policji zgłoszono łącznie 20 936 wypadki drogowe mające miejsce na drogach publicznych, w strefach zamieszkania lub strefach ruchu. W porównaniu z rokiem 2022, kiedy odnotowano 21 322 wypadki, liczba ta spadła o 386 (-1,8%).

W wyniku wypadków drogowych 1 893 osoby poniosły śmierć – o 3 osoby mniej niż w roku poprzednim (-0,2%). Liczba rannych w wypadkach drogowych sięgała 24 125 osób (w tym 7 595 ciężko rannych). W porównaniu z rokiem 2022, kiedy obrażenia odniosły 24 743 osoby, liczba rannych zmniejszyła się o 2 290 (-8,7%).

Biorąc pod uwagę poszczególne województwa, w 2023 r. najwięcej wypadków miało miejsce w województwach łódzkim (2 127), małopolskim (2 211) i wielkopolskim (2 319). Najrzadziej natomiast do wypadków dochodziło na Podlasiu (347) i Opolszczyźnie (464) i w województwie lubuskim (443).

Do wypadków śmiertelnych najczęściej dochodziło natomiast na Mazowszu (204 zabitych). Tylko nieco mniej osób zginęło na drogach w Wielkopolsce (186 osób) czy województwie łódzkim (166 osób). Największą liczbę rannych identyfikowano natomiast w województwach łódzkim (2 453 osoby), małopolskim (2 561 osób) i wielkopolskim (2 682 osoby).

⁹ Wypadki drogowe w Polsce w 2023 roku, Biuro Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji, Warszawa 2024.

Tabela 3. Wypadki drogowe, zabici i ranni w wypadkach w 2023 r. w podziale na województwa

Województwo	Wypadki	Zabici	Ranni
Dolnośląskie	1 792	122	2 079
Kujawsko-pomorskie	785	108	857
Lubelskie	794	121	835
Lubuskie	443	62	536
Łódzkie	2 127	166	2 453
Małopolskie	2 211	117	2 561
Mazowieckie	1 741	204	2 075
Opolskie	464	49	510
Podkarpackie	1 193	90	1 402
Podlaskie	347	76	371
Pomorskie	1 561	109	1 842
Śląskie	1 888	126	2 194
Świętokrzyskie	669	85	789
Warmińsko-mazurskie	761	77	874
Wielkopolskie	2 319	186	2 682
Zachodniopomorskie	783	92	894
Polska	20 936	1 893	24 125

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu Wypadki drogowe w Polsce w 2023 roku, Biuro Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji, Warszawa 2024.

W 2023 r. do jednostek Policji zgłoszono 365 991 kolizji drogowych – o 3 725 więcej niż w roku poprzednim (+1%).

Podobnie jak w roku poprzednim, przejście dla pieszych stanowiło drugie najczęstsze miejsce wypadków drogowych¹⁰, w 2023 r. zgłoszonych zostało 2 901 takich przypadków (13,9% ogółu zdarzeń drogowych). W porównaniu z rokiem poprzednim liczba wypadków na przejściach dla pieszych wzrosła o 208. W wypadkach tych zginęły 143 osoby, a rannych zostało 2 935 osób.

¹⁰ Dotyczy wypadków z pieszymi jak też innych, np. wypadku rowerzysty przejeżdżającego przez przejście dla pieszych.

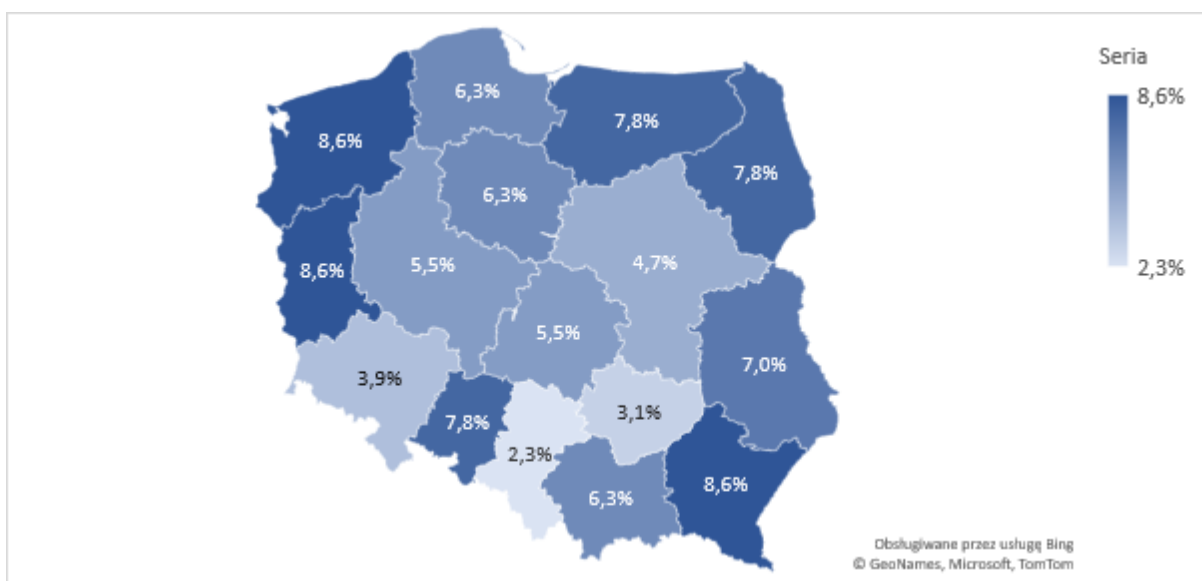
3. Efektywność projektów lokalnych zrealizowanych w ramach „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024” w perspektywie realizatorów

3.1. Obszar realizacji projektów lokalnych

W celu zbadania efektywności projektów lokalnych, które zrealizowano w ramach „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024” w 2023 roku, przeprowadzono badanie ilościowe z beneficjentami. Ankietę wypełniło 129 respondentów, tj. 99,2% wszystkich beneficjentów Programu.

Wśród badanych dominowali realizatorzy projektów wdrażanych na terenie województwa lubuskiego, podkarpackiego i zachodniopomorskiego (po 11 projektów i po 8,6% ogółu wskazań). Z kolei najmniejszy odsetek ankietowanych reprezentował województwo śląskie (3 beneficjentów, stanowiących 2,3% wszystkich respondentów).

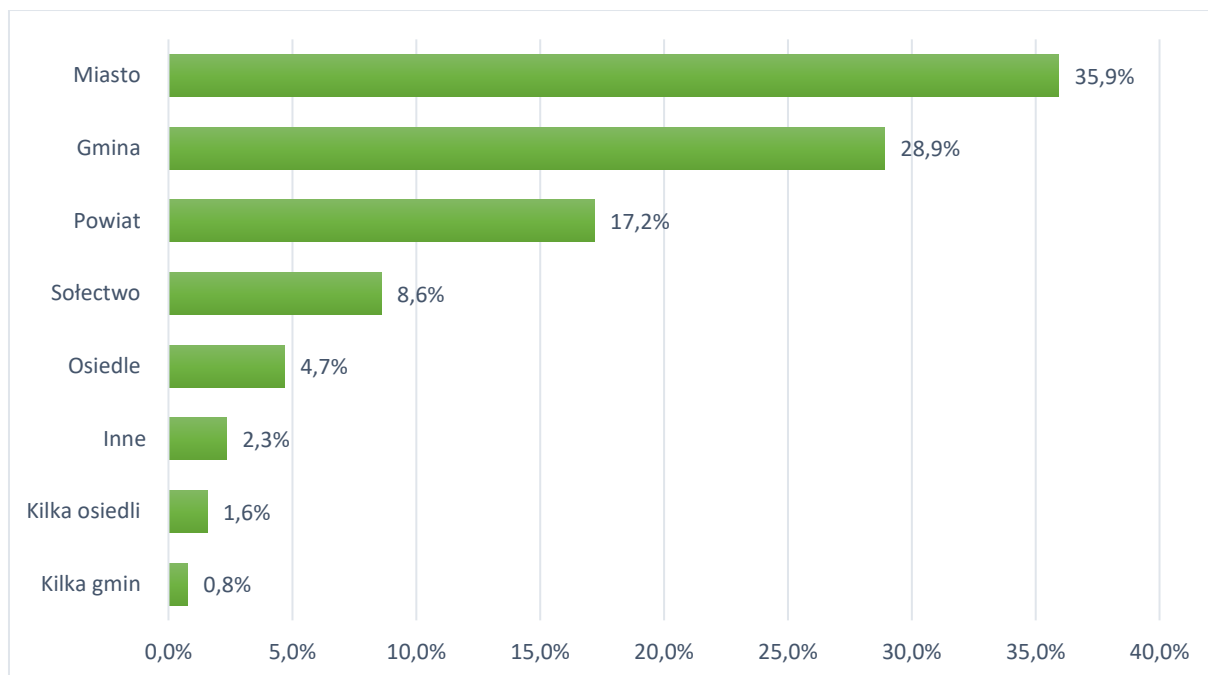
Mapa 1. Województwo, w którym realizowane były badane projekty lokalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

Podobnie jak w roku poprzednim, wśród programów lokalnych dominowały te wdrażane na terenie miast (35,9%) bądź gminy (28,9%). Rzadziej, bo niespełna co piąty projekt, prowadzono na obszarze powiatu (17,2%), a blisko co dziesiąty – w obszarze sołectwa (8,6%). Sporadycznie obszar realizacji projektu obejmował osiedle (4,7%), kilka osiedli (1,6%), kilka gmin (0,8%) czy inny obszar, jak wieś czy wydzielona część miasta (2,3%).

Wykres 3. Obszar realizacji programów lokalnych

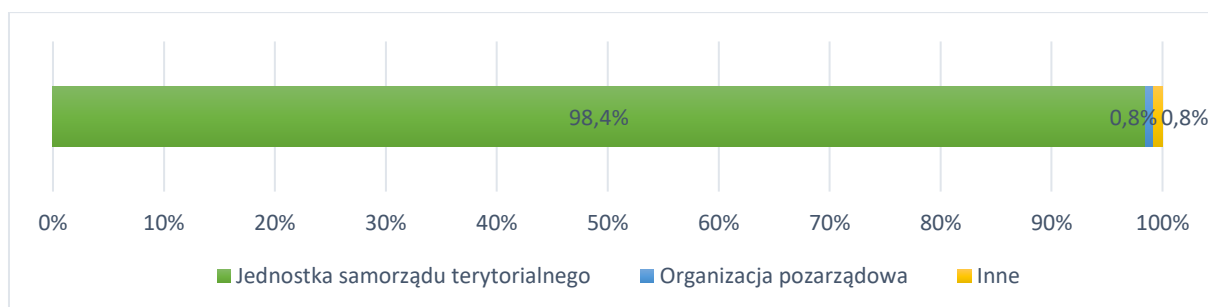

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

3.2. Realizatorzy oraz odbiorcy działań projektowych

Niemal we wszystkich przypadkach projekty lokalne realizowane były przed jednostki samorządu terytorialnego (98,4%). Tylko po 0,8% stanowiły organizacje pozarządowe i inne podmioty, do których zaliczały się Komenda Powiatowa Policji, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Zarząd Dróg Powiatowych i Starostwo Powiatowe.

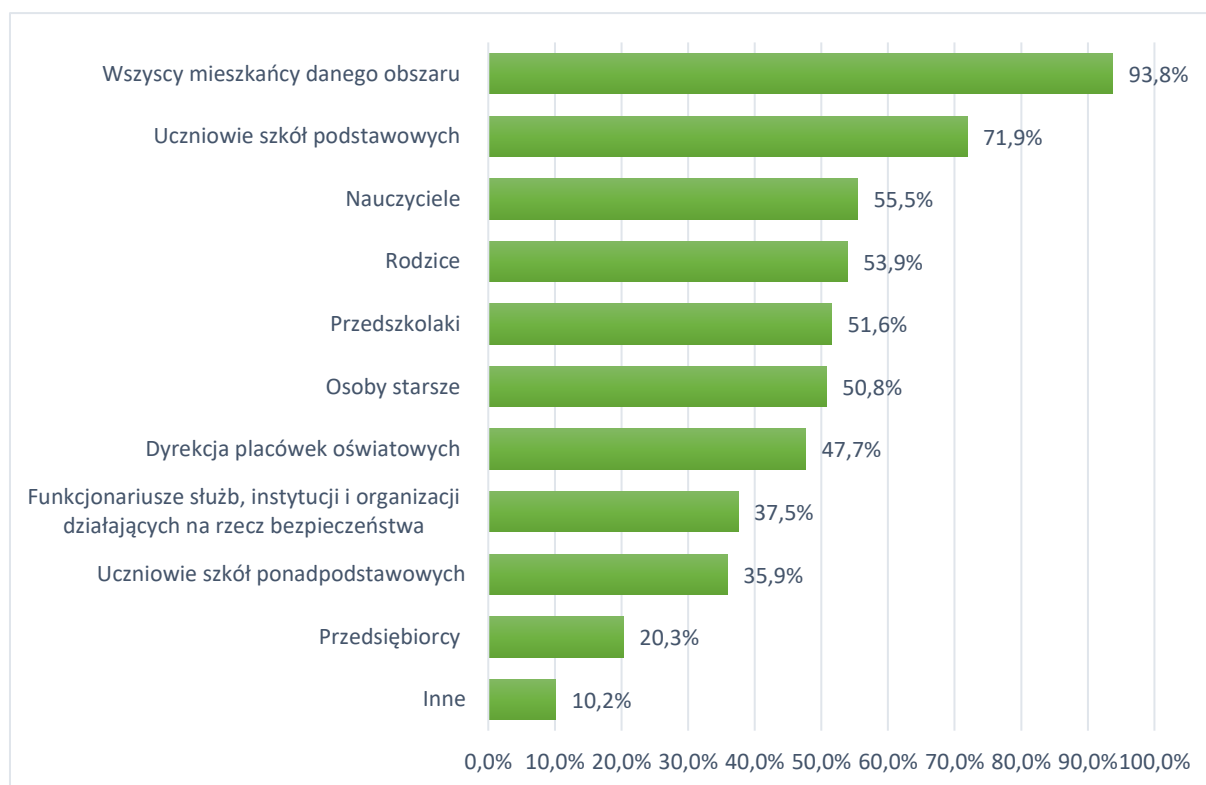
Wykres 4. Rodzaj podmiotu/ instytucji realizującej projekt

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

Odbiorcami działań wdrażanych w ramach projektów lokalnych byli najczęściej wszyscy mieszkańcy obszaru objętego interwencją (93,8%) oraz uczniowie szkół podstawowych (71,9%). Ponad połowa projektów realizowała działania skierowane do nauczycieli (55,5%), rodziców (53,9%), przedszkolaków (51,6%) i osób starszych (50,8%). Tylko nieco rzadziej odbiorcami realizowanych działań była dyrekcja placówek oświatowych (47,7%). Stosunkowo często wsparcie kierowano również do funkcjonariuszy służb, instytucji i organizacji z zakresu bezpieczeństwa (37,5%) czy uczniów szkół ponadpodstawowych (35,9%). Co piąty z projektów skierowany był do przedsiębiorców (20,3%), a co dziesiąty – do innych osób/podmiotów, w tym zwłaszcza do turystów i kierowców (10,2%).

Wykres 5. Odbiorcy działań realizowanych w ramach programów lokalnych

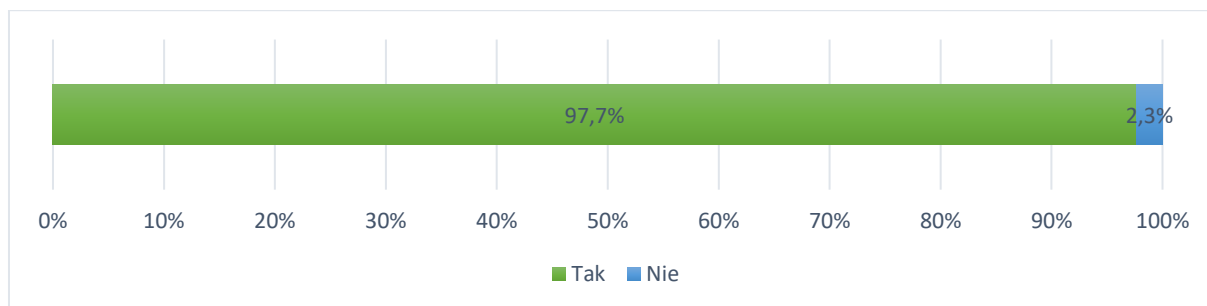
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129 (pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

3.3. Identyfikacja potrzeb z zakresu bezpieczeństwa publicznego

W przypadku prawie wszystkich programów lokalnych realizacja działań poprzedzona analizą problemów i potrzeb lokalnych (97,7%). W trzech projektach, w których taka diagnoza nie była prowadzona zadeklarowano, że:

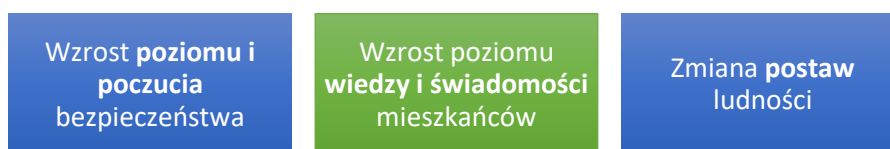
- wdrożenie interwencji wynikało z niedostępności tego typu infrastruktury w obszarze wsparcia;
- wdrożenie interwencji wynikało z potrzeb zapewnienia bezpieczeństwa w obszarze wsparcia;
- zabrakło czasu na przeprowadzenie kompleksowej diagnozy przed realizacją projektu.

Wykres 6. Czy przed przystąpieniem do realizacji projektu, przeprowadzili Państwo analizę problemów i potrzeb lokalnych?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

Na podstawie zdiagnozowanych potrzeb z zakresu bezpieczeństwa w społecznościach lokalnych, do głównych efektów planowanych do osiągnięcia w ramach projektów beneficjenci zaliczyli:

Zaplanowano przy tym osiągnięcie efektów szczegółowych obejmujących:

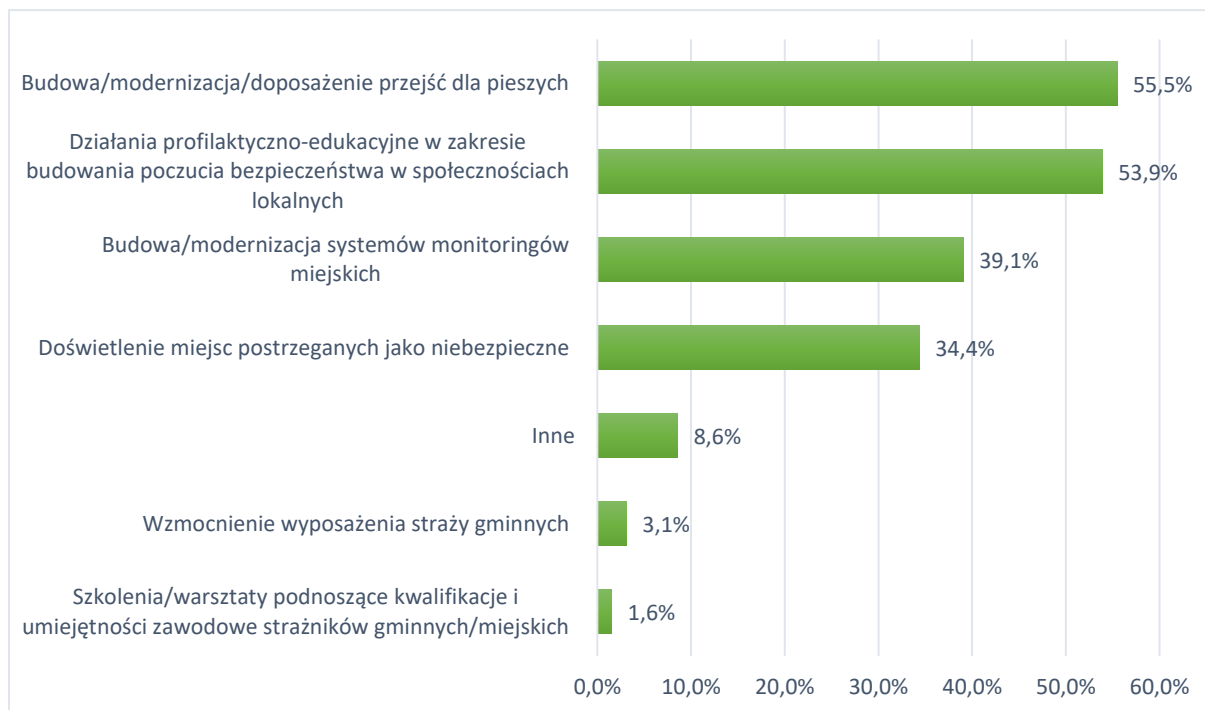
- wzrost poziomu świadomości i wiedzy ludności o prawidłowym zachowaniu się na przejściach dla pieszych, o prawidłowym zachowaniu się podczas korzystania z urządzeń użytku publicznego oraz odpowiedzialności prawnej za ich niszczenie;
- zwrócenie uwagi kierowców na prędkość jazdy i nacisk na wypracowanie prawidłowych zachowań w tym zakresie;
- wykształcenie u dzieci i młodzieży umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, zwracania się o pomoc, unikania zagrożeń;
- wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców;
- poprawa jakości i bezpieczeństwa infrastruktury drogowej i okołodrogowej;
- budowanie w młodych ludziach poczucia własnej wartości, wiary we własne siły, postaw odpowiedzialności za siebie, własne zdrowie i życie;
- ograniczenie liczby wypadków drogowych;
- ograniczenie zachowań aspołecznych;
- podniesienie poziomu odpowiedzialności rodziców za korzystanie z komunikatorów przez ich dzieci;
- podniesienie świadomości osób starszych na temat współczesnych metod stosowanych przez oszustów;
- poprawa wiedzy i świadomości ludności w zakresie bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni, substancji psychoaktywnych, zagrożeń cyberprzemocą i przemocą rówieśniczą;
- poprawa wizerunku obszaru wsparcia;
- popularyzacja wśród dzieci i młodzieży profilaktyki rówieśniczej;
- prewencja aktów wandalizmu, przemocy, kradzieży;

- nawiązanie współpracy pomiędzy samorządami, służbami mundurowymi i placówkami oświatowymi;
- poprawę zagospodarowania przestrzeni publicznej;
- unowocześnienie wyposażenia służącego zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- wzmocnienie pozytywnych wzorców życia rodzinnego (zapobieganie patologiom społecznym);
- wzrost zaufania do formacji ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- spadek spożycia napojów alkoholowych i środków odurzających w przestrzeni publicznej;
- przeciwdziałanie aktom wandalizmu;
- wzrost świadomości uczniów na temat szkodliwości zażywania narkotyków, picia alkoholu i palenia papierosów.

3.4. Skuteczność działań zrealizowanych w ramach projektów lokalnych

W ponad połowie projektów dokonana została budowa, modernizacja i/lub doposażenie przejść dla pieszych (55,5%) i/lub działania profilaktyczno-edukacyjne związane z budowaniem poczucia bezpieczeństwa w społeczności lokalnej (53,9%). Blisko co czwarta z inwestycji obejmowała budowę i/lub modernizację systemów monitoringu (38,1%), a co trzecia – doświetlenie miejsc postrzeganych jako niebezpieczne (34,4%). Wśród innych działań (8,6%) wskazywano m.in. na zakup defibrylatora AED, apteczki czy fantomu, m.in. w celu prowadzenia warsztatów z udzielania pierwszej pomocy oraz poprawy bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.

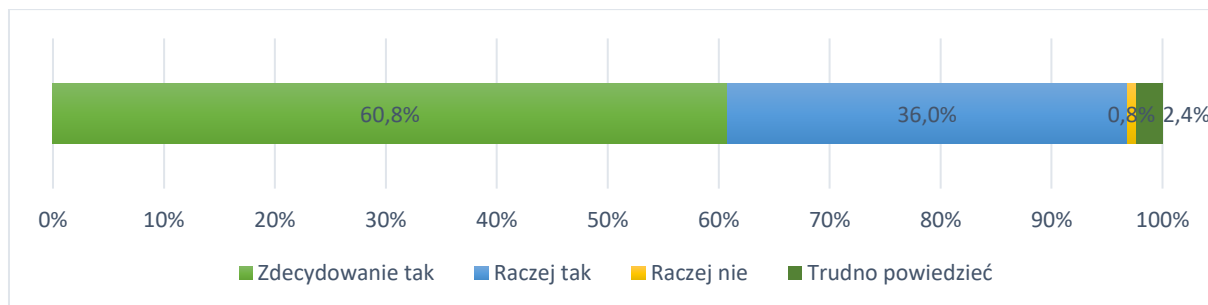
Wykres 7. Na czym polegał projekt lokalny realizowany przez Państwa w ramach programu „Razem bezpieczniej”?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129 (pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

Niemal wszyscy respondenci, którzy deklarowali, że ich projekty zostały poprzedzone analizą problemów i potrzeb lokalnych, przyznali również, że na skutek wdrożenia zaplanowanych działań udało im się rozwiązać zdiagnozowane wcześniej problemy (łącznie 96,8% wskazań).

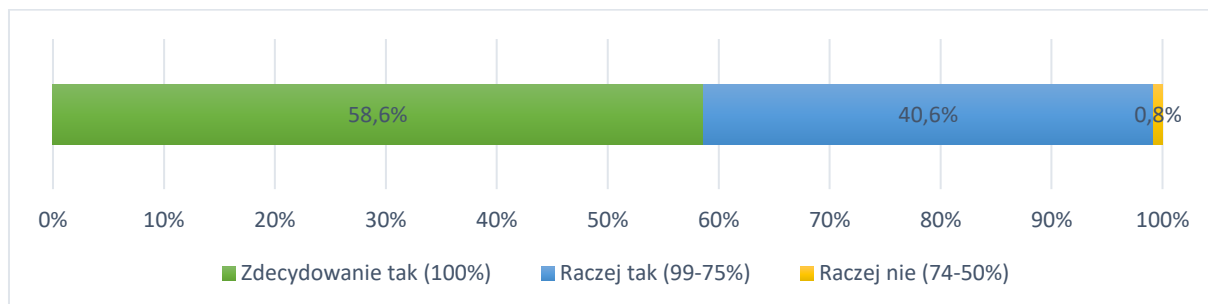
Wykres 8. Czy na skutek realizacji projektu, udało się Państwu rozwiązać zdiagnozowane problemy?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

Niemal wszyscy ankietowani beneficjenci potwierdzili również, że na skutek wdrożonych działań osiągnęli zakładane efekty przedsięwzięć (99,2%).

Wykres 9. Czy udało się Państwu osiągnąć zakładane efekty?

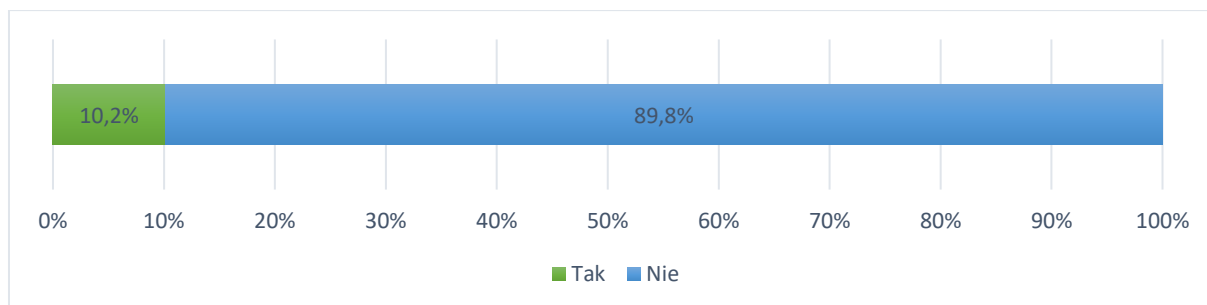
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

W przypadku części projektów udało się uzyskać również efekty dodatkowe, których nie przewidziano na etapie planowania programów lokalnych (10,2%). Wśród rezultatów tych wymieniono m.in.:

- zwiększenie świadomości uczestników ruchu drogowego na temat zagrożeń na drodze;
- wykonanie wyniesionego przejścia dla pieszych wraz z zastosowaniem oznakowania poziomego
- podniesienie świadomości ludności na temat poszanowania infrastruktury publicznej;
- pozyskanie dodatkowo dwóch partnerów akcji, co przyczyniło się do lepszej intensywności realizacji działań i szerszej grupy odbiorców;
- większe od przewidywanego zainteresowanie realizowanymi prelekcjami;
- zakup dodatkowych urządzeń bezpieczeństwa dzięki środkom zaoszczędzonym w projekcie;
- duże zaangażowanie uczestników projektu i jego popularyzację oraz w promocję;
- nawiązanie współpracy ze specjalistami, terapeutami oraz instytucjami działającymi w obszarze uzależnień i podtrzymywanie tej współpracy;

- zacieśnienie współpracy instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne, owocujące kolejnymi propozycjami wspólnych projektów;
- organizacja debaty społecznej dotyczącej różnego rodzaju oszustw oraz możliwości zabezpieczenia się przed nimi.

Wykres 10. Czy uzyskali Państwo efekty projektu, których nie przewidziano na etapie pisania wniosku o dofinansowanie?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

Badanie pokazało, że realizatorzy byli **bardzo zadowoleni z uzyskanych efektów** – wszyscy ankietowani potwierdzili, że wdrożone działania projektowe charakteryzowały się **wysoką skutecznością**, w tym ponad 3/4 z nich oceniło, że skuteczność ta była bardzo wysoka.

Jednocześnie wszyscy ankietowani beneficjenci programów lokalnych zadeklarowali, że ich zdaniem efekty uzyskane dzięki wdrożeniu projektów będą miały długofalowy charakter, w tym ponad 3/4 oceniło, że **trwałość uzyskanych rezultatów będzie bardzo wysoka**.

Rysunek 6. Skuteczność i trwałość programów lokalnych w ocenie realizatorów

Wszyscy ankietowani beneficjenci ocenili, że działania realizowane w ramach ich programu były skuteczne, w tym aż 77,3% z nich oceniło tę skuteczność bardzo wysoko

Każdy z badanych beneficjentów zadeklarował, że efekty uzyskane dzięki wdrożeniu ich programu będą trwałe, w tym 75,8% z nich oceniło, że trwałość ta będzie bardzo wysoka

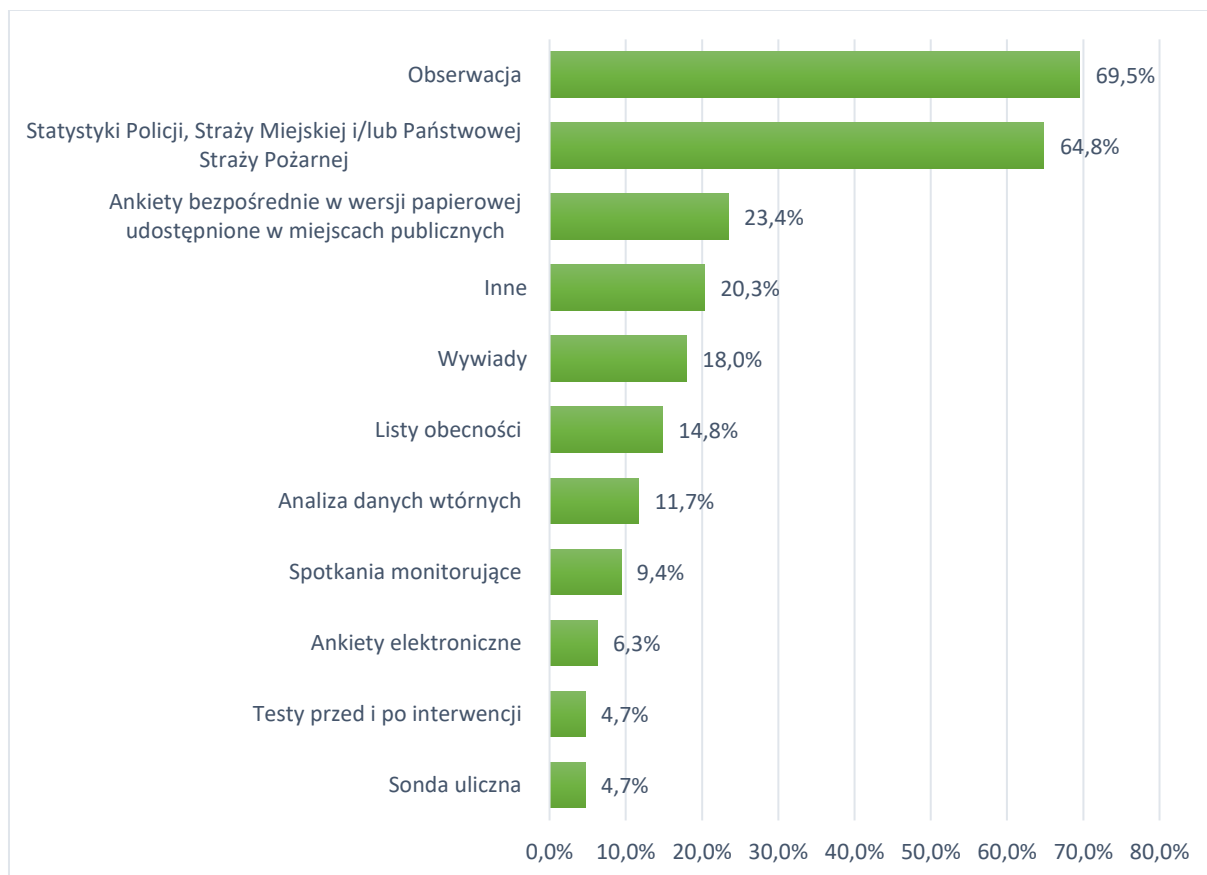

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

3.5. Trudności w realizacji programów lokalnych

Wykorzystywaną najczęściej metodą monitoringu w celu weryfikacji osiągniętych efektów projektów lokalnych były obserwacje (69,5% wskazań) oraz statystyki Policji, Straży Miejskiej i/lub Straży Pożarnej (64,8% wskazań). Zdecydowanie rzadziej wymieniano ankiety (23,4%), wywiady (18,0%) czy inne źródła danych, jak np. sprawozdania roczne, audyt zewnętrzny itp. (20,3%).

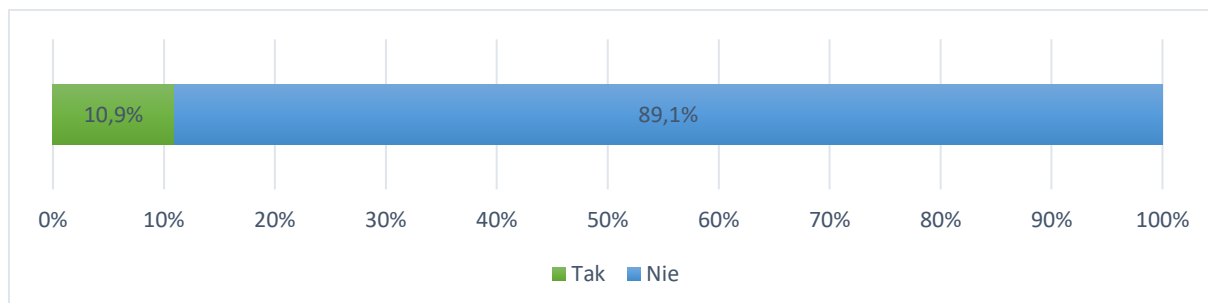
Wykres 11. Jakie metody monitoringu (i źródła weryfikacji) efektów projektu zostały wykorzystane w Państwa projekcie?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129 (pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

Zdecydowana większość ankietowanych realizatorów deklarowała, że podczas wdrażania programów lokalnych nie natrafiła na żadne problemy, które utrudniłyby im wdrażanie zaplanowanych zadań (89,1%).

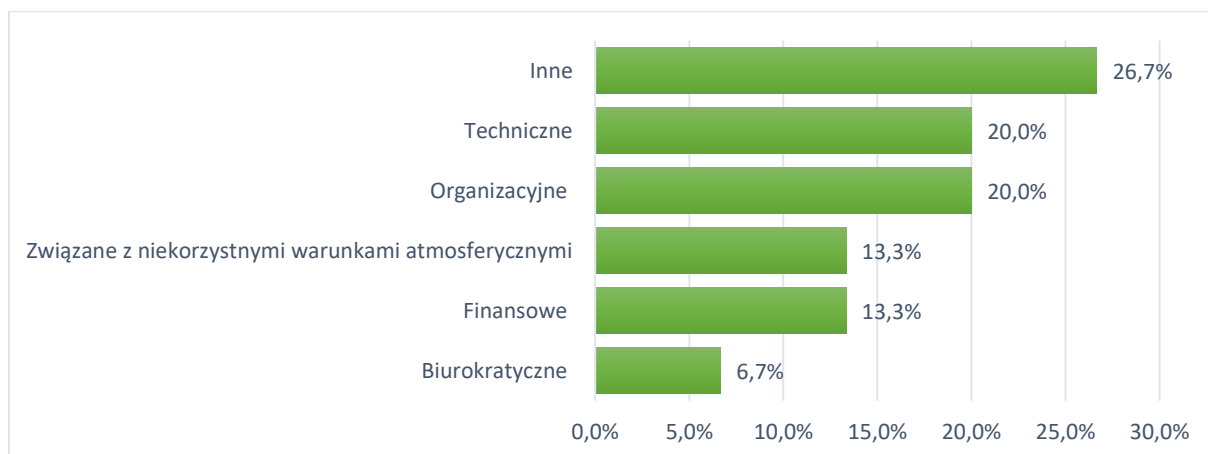
Wykres 12. Czy podczas realizacji projektu natrafili Państwo na problemy?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

Wśród 10,9% badanych, którzy zidentyfikowali jakiejkolwiek trudności w realizacji projektów, wskazywano najczęściej na problemy inne, związane z niechęcią uczestników (osób uzależnionych) do przyznania się do swoich problemów, koniecznością rezygnacji z części zaplanowanych działań z uwagi na inne inwestycje przyjęte do realizacji na obszarze wsparcia (26,7%). Znaczna część respondentów zwróciła uwagę na problemy techniczne (w tym związane z dostępem do sieci zasilania) i organizacyjne (niemożność zorganizowania zaplanowanych działań w pożądanym czasie z uwagi na niedostępność symulatorów, niekorzystne warunki atmosferyczne)(po 20,0% wskazań), rzadziej wymieniano natomiast bariery finansowe (wyższe niż zakładane koszty realizacji projektu) i biurokratyczne (brak możliwości zmiany obszaru wsparcia, na którym miały zostać zamontowane kamery, a na którym zamontowano już monitoring ze środków gminy) czy trudności związane z niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi.

Wykres 13. Jakiego rodzaju problemy pojawiły się podczas realizacji projektu?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129 (pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%).

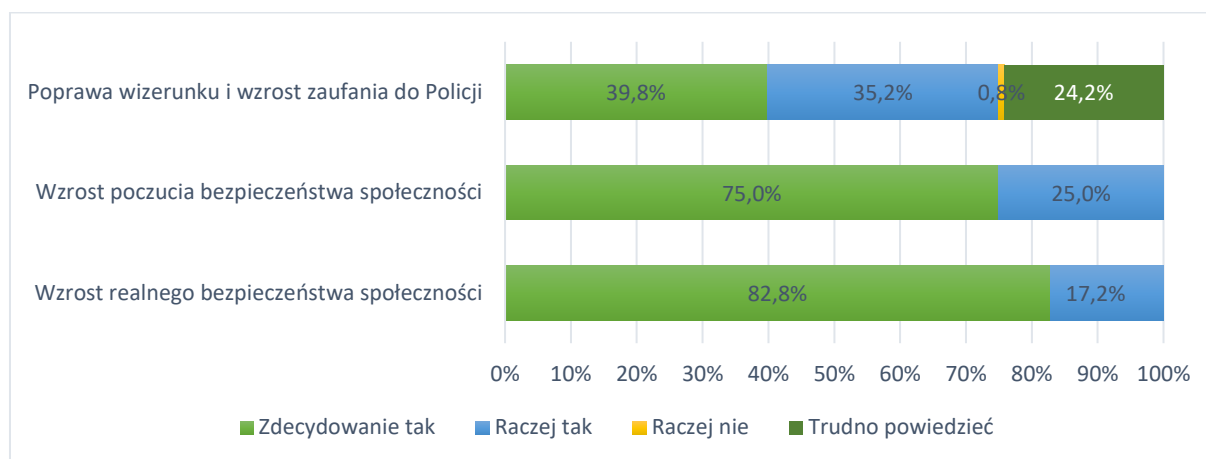
3.6. Ocena uzyskanych efektów programów lokalnych

Zdaniem wszystkich realizatorów programów lokalnych, realizacja inwestycji dofinansowanych z Programu przyczyniła się do **zwiększenia realnego bezpieczeństwa społeczności**, dla których były one realizowane, z czego ośmiu na dziesięciu beneficjentów deklarowało, że wpływ ten był zdecydowanie duży (82,8%).

Wszyscy ankietowani beneficjenci programów lokalnych stwierdzili ponadto, że zrealizowane przez nich działania wpłynęły na **wzrost poczucia bezpieczeństwa społeczności**, dla której były realizowane, z czego ¾ respondentów deklarowało, że wpływ ten był zdecydowanie duży (75,0%).

¾ badanych realizatorów uznało również, że ich program przyczynił się do **poprawy wizerunku Policji i wzrostu zaufania do tej służby** (77,6% ogółu badanych).

Wykres 14. Wpływ programów lokalnych na poziom bezpieczeństwa mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

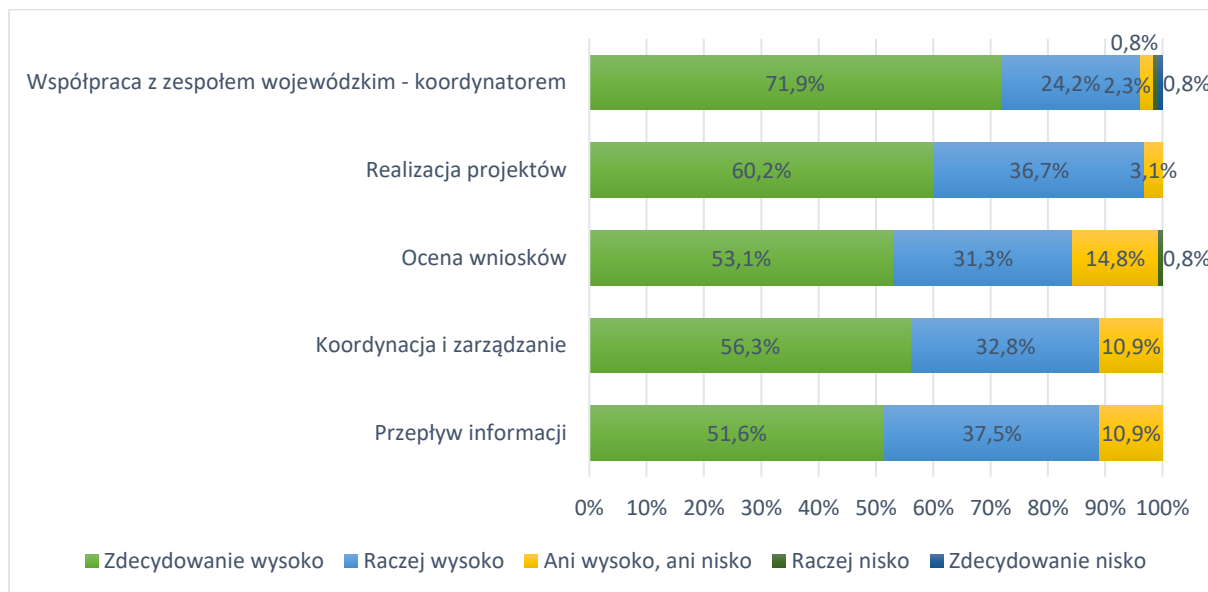
3.7. Ocena programu „Razem bezpieczniej”

Z przeprowadzonego badania ankietowego wynika, że realizatorzy projektów lokalnych byli bardzo zadowoleni z możliwości udziału w programie „Razem bezpieczniej”. Bardzo pozytywnie ocenili oni wszystkie analizowane aspekty związane z tym Programem.

Najwięcej ocen bardzo wysokich uzyskała **współpraca realizatorów z koordynatorami wojewódzkimi** (96,1% wskazań). Bardzo dobrze oceniono jednak także kolejne elementy obejmujące:

- ogólny poziom realizacji projektów;
- proces oceny wniosków o dofinansowanie;
- koordynację i system zarządzania Programem;
- przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami.

Wykres 15. Jak ocenia Pan/i poszczególne elementy „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024” w roku 2023?

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego CAWI, N=129.

Podczas badania realizatorów poproszono również o wskazanie działań, które w ich opinii przyczyniłyby się do podniesienia poziomu skuteczności Programu „Razem bezpieczniej”. Znaczna część beneficjentów była zdania, że Program charakteryzuje się wysoką skutecznością i nie wymaga modyfikacji. Osoby, które postanowiły wskazać rozwiązania, jakie w ich opinii mogłyby podnieść skuteczność opisywanej interwencji, wymieniały przede wszystkim:

Większą kwotę dofinansowania dla jednego projektu

Wydłużenie czasu przeznaczanego na realizację projektów

Wśród innych rekomendowanych zmian wskazywano na:

- zwiększenie promocji Programu;
- kontynuację Programu;
- zapewnienie jasnych wytycznych co do oceny wniosków;
- możliwość połączenia w ramach jednego wniosku realizacji obu celów szczegółowych;
- możliwość prowadzenia długofalowych programów profilaktycznych, z możliwością finansowania np. dodatkowych godzin dla terapeutów i psychologów szkolnych;
- zwiększenie elastyczności w zakresie realizowanych działań (możliwość wprowadzania modyfikacji w zaplanowanych inwestycjach);
- usprawnienie procedury oceny wniosków i podpisywania umów;
- większą liczbę projektów przyjętych do realizacji.

4. Studium przypadku

4.1. Projekt pn. „Bezpieczna droga do Przedszkola nr 8 i Szkoły Podstawowej nr 1 – budowa bezpiecznego przejścia dla pieszych przez ul. Mickiewicza w Malborku”

Informacje ogólne

Projekt pn. „Bezpieczna droga do Przedszkola nr 8 i Szkoły Podstawowej nr 1 – budowa bezpiecznego przejścia dla pieszych przez ul. Mickiewicza w Malborku” realizowany był przez gminę miasta Malbork (województwo pomorskie) w partnerstwie z następującymi podmiotami:

- Urząd Miasta Malborka;
- Przedszkole nr 8;
- Szkoła Podstawowa nr 1;
- Straż Miejska;
- Powiatowa Komenda Policji;
- Centrum Wolontariatu w Malborku.

Zakres projektu obejmował:

- budowę wyniesionego dwuetapowego przejścia dla pieszych przy ul. Mickiewicza w Malborku, zlokalizowanego w bezpośredniej odległości od budynku Przedszkola nr 8;
- instalację doświetlenia przejścia dla pieszych;
- przeprowadzenie działań promocyjnych, w tym kampanii społecznej.

Tabela 4. Informacje dotyczące projektu pn. „Bezpieczna droga do Przedszkola nr 8 i Szkoły Podstawowej nr 1 – budowa bezpiecznego przejścia dla pieszych przez ul. Mickiewicza w Malborku”

Okres realizacji projektu	Kwiecień – sierpień 2023 r.
Kwota dofinansowania z Programu	95 000,00
Kwota wydatkowana	100 000,00
Wkład własny	5 000,00
Cel główny	Zwiększenie bezpieczeństwa pieszych, głównie dzieci i osób starszych, z niepełnosprawnościami, na często uczęszczanym przejściu dla pieszych.
Podejmowane działania	• budowa wyniesionego dwuetapowego przejścia dla pieszych przy ul. Mickiewicza w Malborku; • instalacja doświetlenia przejścia dla pieszych; • przeprowadzenie działań promocyjnych, w tym kampanii społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych informacji na temat projektu oraz otrzymanych materiałów i rozmów przeprowadzonych z realizatorem projektu.

Odbiorcy projektu

Bezpośrednimi odbiorcami projektu byli:

- mieszkańcy miasta korzystający z przejścia dla pieszych, w tym przede wszystkim dzieci i młodzież oraz osoby starsze i z niepełnosprawnościami, ale również pozostali mieszkańcy;
- turyści odwiedzający Malbork;
- dyrekcje i pracownicy placówek edukacyjnych – przedszkola nr 8 i Szkoły Podstawowej nr 1 w Malborku.

Pośrednimi odbiorcami projektu byli kierowcy.

Przebieg realizacji projektu

Realizacja projektu poprzedzona została analizą problemów i potrzeb lokalnych, co pozwoliło na właściwe ukierunkowanie i zaplanowanie wsparcia.

W ramach omawianego projektu, po niezbędnych przygotowaniach, obejmujących m.in. uzyskanie niezbędnych pozwoleń oraz czasową zmianę organizacji ruchu, przeprowadzono zaplanowane prace obejmujące budowę wyniesionego dwuetapowego przejścia dla pieszych przy ul. Mickiewicza w Malborku oraz instalację doświetlenia nowo wybudowanego przejścia. Na koniec przeprowadzono kampanię społeczną służącą promocji projektu.

Podczas realizacji projektu nie natrafiono na żadne trudności.

Mocne i słabe strony projektu

Mocne strony

- sprawna realizacja projektu;
- dobra współpraca z podmiotami/osobami zaangażowanymi w realizację projektu.

Słabe strony

- długi (trzyletni) okres starania się o wsparcie z Programu.

Dobre praktyki

- promocja projektu w społeczności lokalnej w ramach kampanii społecznej, łączącej mieszkańców obszaru wsparcia;
- wyraźne wyróżnienie przejścia dla pieszych na tle drogi, dzięki jego doświetleniu, wpływające na bezpieczeństwo pieszych.

Osiągnięte rezultaty

- zwiększenie realnego bezpieczeństwa społeczności, dla której realizowany był projekt;

- wzrost poczucia bezpieczeństwa społeczności, dla której realizowany był projekt;
- poprawa wizerunku Policji i wzrost zaufania do tej służby.

Zdjęcie 1. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu

Źródło: Dokumentacja fotograficzna z miejsca realizacji projektu.

4.2. Projekt pn. „NOL-ek – Mobilne centrum bezpieczeństwa powiatu Olsztyńskiego”

Informacje ogólne

Projekt pn. „NOL-ek – Mobilne centrum bezpieczeństwa powiatu Olsztyńskiego” realizowany był przez powiat Olsztyński (województwo warmińsko-mazurskie) we współpracy z następującymi podmiotami:

- Komenda Miejska Policji w Olsztynie;
- Komisariaty Policji w: Olsztynku, Dobrym Mieście, Barczewie i Biskupcu;
- Centrum Powiadamiania Ratunkowego 112;
- Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Olsztynie;
- przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe z terenu powiatu olsztyńskiego oraz wybrane z miasta Olsztyna;
- Zespół Szkół w Dobrym Mieście – uczniowie klas mundurowych;
- Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie i lokalne Ochotnicze Straże Pożarne;
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie;

- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Bezpieczeństwa;
- regionalne/lokalne media np. Radio Olsztyn i TVP Olsztyn;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Olsztynie;
- lokalne kluby/domy seniora.

Projekt zakładał promocję zasad bezpieczeństwa w życiu codziennym, w cyberprzestrzeni i na drodze. Projekt skierowany został do całego przekroju społeczeństwa zamieszkującego powiat Olsztyński, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży i seniorów. W ramach projektu nakręcono profesjonalny filmu/spotu, zaprojektowano ulotki, plakaty i gadżety mające zwiększyć świadomość beneficjentów projektu we wskazanym zakresie. Środkiem trwałym projektu był zakup przyczepy eventowej/wystawowej wraz z wyposażeniem pn. „NOlek – Mobilne centrum bezpieczeństwa”. Przyczepa została wyposażona w:

- monitor multimedialny, który pozwolił na odtwarzanie filmów profilaktycznych;
- tablet z głośnikiem pozwalający poznawać dźwięki pojazdów służb ratunkowych, wzięcie udziału w interaktywnej grze oraz zabawy dla dzieci w tym „koło fortuny” (losowanie pytań i nagród podczas akcji/festynów).

Ekspozycja w przyczepie dotyczyła różnych sfer bezpieczeństwa (w tym przeciwdziałania zażywaniu substancji psychoaktywnych, zagrożeń w cyberprzestrzeni, promowania zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym) i miała charakter uniwersalny, skierowany do różnych grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i nastolatków.

Tabela 5. Informacje dotyczące projektu pn. „NOL-ek – Mobilne centrum bezpieczeństwa powiatu Olsztyńskiego”

Okres realizacji projektu	Styczeń – grudzień 2023 r.
Kwota dofinansowania z Programu	99 700,00
Kwota wydatkowana	119 640,00
Wkład własny	19 940,00
Cel główny	Wzrost świadomości na temat społecznych zagrożeń społeczeństwa w wymiarze lokalnym i skutecznych metod im zapobiegania.
Podejmowane działania	• zakup przyczepy eventowej/wystawowej wraz z wyposażeniem pn. „NOlek – Mobilne centrum bezpieczeństwa”; • przygotowanie i udostępnienie profesjonalnego filmu/spotu, ulotek, plakatów mających zwiększyć świadomość beneficjentów projektu w zakresie zasad bezpieczeństwa w życiu codziennym, w cyberprzestrzeni i na drodze; • realizacja szeregu działań promocyjno-informacyjnych/edukacyjnych z zakresu zasad bezpieczeństwa w życiu codziennym, w cyberprzestrzeni i na drodze.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych informacji na temat projektu oraz otrzymanych materiałów i rozmów przeprowadzonych z realizatorem projektu.

Odbiorcy projektu

Bezpośrednimi odbiorcami projektu byli odbiorcy szkoleń/warsztatów/debaty, konkursów, akcji, festynów i spotkań profilaktyczno-edukacyjnych/informacyjnych, w tym dzieci, młodzież oraz seniorzy (ok. 10 000 osób).

Pośrednimi odbiorcami projektu była część mieszkańców powiatu (ok. 50 000 osób).

Przebieg realizacji projektu

Realizacja projektu poprzedzona została analizą problemów i potrzeb lokalnych, co pozwoliło na właściwe ukierunkowanie i zaplanowanie wsparcia.

Po niezbędnych przygotowaniach, w ramach projektu zakupiono przyczepę profilaktyczno-edukacyjną „NOL-ek – Mobilne centrum bezpieczeństwa powiatu olsztyńskiego” z zabudową wewnętrzną, wyposażono ją i oklejono zgodnie z przygotowanym projektem. W następnej kolejności zrealizowano kurs na prawo jazdy kat. B+E dla 4 osób, aby móc przemieszczać się z przyczepą.

Pierwszym z działań skierowanych do szerszej grupy odbiorców był konkurs dla dzieci i młodzieży. Następnie przygotowano film profilaktyczno-edukacyjno-informacyjny przeciwdziałający demoralizacji i czynom karalnym nieletnich oraz przeprowadzono cykl akcji (festynów, spotkań, akcji profilaktycznych), w tym również z wykorzystaniem „NOL-ka”, do których zaliczały się:

- seria spotkań/prelekcji o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym skierowanych do młodzieży szkolnej nt. odpowiedzialności prawnej nieletnich, zagrożeń dotyczących m.in. uzależnień, zagrożeń w sieci, hejtu itp.;
- cykl festynów dla dzieci i młodzieży pn. „Jestem bezpieczny w powiecie olsztyńskim”, w trakcie których odbywały się pokazy ratownicze służb i straży oraz promowano zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz w przestrzeni internetowej;
- akcje profilaktyczne pn. „Bezpieczna powrót do szkoły”, podczas których lokalni policjanci zwracali szczególną uwagę na kierowców i pieszych przemieszczających się w miejscach uczęszczanych przez uczniów oraz rozdawali elementy odblaskowe zmierzającym do szkół, aby zwiększyć świadomość wśród dzieci i ich opiekunów istoty widoczności pieszych na drodze;
- cykl spotkań profilaktyczno-informacyjnych oraz festyn dla osób w wieku senioralnym pn. „Seniorada Z NOL-kiem”, podczas których przekazywano wiedzę z zakresu stosowania bezpiecznych zachowań oraz przeciwdziałania oszustwom popełnianym na szkodę osób starszych w życiu codziennym i w internecie oraz upowszechniano dobre praktyki z zakresu przestrzegania przepisów ruchu drogowego;
- akcja dla rodzin pn. „Zimowa familiada”, zorganizowana w celu poszerzania wiedzy w zakresie niwelowania zjawiska przemocy w rodzinie i cyberzagrożeń wśród całego przekroju społeczeństwa;
- akcja profilaktyczna w szkole z wykorzystaniem przyczepy „NOL-ek” pn. „New challenge – be cool, be free” skierowana do uczniów, podczas której wystawiono stoisko z materiałami edukacyjnymi i informacyjnymi nt. szkodliwości narkotyków, dopalaczy, papierosów i alkoholu oraz rozdano gadżety promujące akcję;

- akcja pn. „Kino W plenerze” realizowana podczas jednego z festynów, w ramach której zaproponowano nowatorską formę profilaktyki „wychowania przez sztukę” w formie wyświetlania krótkich seansów filmowych na monitorze w przyczepie. Poruszana problematyka filmów dotyczyła zagrożeń w życiu młodych osób, tj. sięgania po używki (narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy), bezpieczeństwa w sieci i zagrożeń w ruchu drogowym;
- akcja plenerowa podczas jednego z festynów pn. „Wiem, reaguję, czuję” podczas której wykorzystano materiały edukacyjno-profilaktyczne z „NOL-ka” na rzecz promocji zdrowia, edukacji dla bezpieczeństwa i profilaktyki zachowań ryzykownych.

Następnie zorganizowano konkurs na krótki filmik/spot dla młodzieży szkolnej w wieku 12-17 lat pt. „Hejt – ciemniejsza strona internetu”, związany z zapobieganiem przemocy w cyberprzestrzeni. Przeprowadzono również debatę społeczną z pedagogami ze szkół mieszczących się w powiecie olsztyńskim nt. odpowiedzialności prawnej nieletnich, przeciwdziałania przemocy i cyberzagrożeniom, a także zrealizowano szkolenia/warsztaty dla nauczycieli/pedagogów nt. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, cyberprzestępczości oraz odpowiedzialności prawnej nieletnich.

Informacje o realizowanych działaniach, jak i filmy przygotowane w ramach projektu udostępniano w social mediach i na YouTube.

Podczas realizacji projektu nie natrafiono na żadne trudności.

Mocne i słabe strony projektu

Mocne strony

- innowacyjny charakter projektu;
- szeroki zakres realizowanych działań.

Słabe strony

- zbyt krótki czas realizacji projektu.

Dobre praktyki

Nietuzinkowe podejście do tematu szerzenia wiedzy i podnoszenia świadomości ludności w zakresie bezpieczeństwa z wykorzystaniem „NOL-ka”.

Osiągnięte rezultaty

- aktywizacja społeczności lokalnej i wzmocnienie współpracy pomiędzy jednostkami/służbami na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży;
- organizacja miejsc służących zagospodarowaniu czasu wolnego dzieciom i młodzieży za pomocą „NOL-ka”;

- prowadzenie kreatywnych zajęć/spotkań/prelekcji wspomagających proces edukacji dla bezpieczeństwa;
- ograniczenie patologii, w tym uzależnień i przemocy;
- podniesienie świadomości ofiar przemocy w zakresie możliwości uzyskania wsparcia i pomocy;
- zwiększenie oferty pomocowej skierowanej do osób dotkniętych przemocą;
- kształtowanie aktywnych społecznie i umacnianie asertywnych postaw poprzez realizację działań przeciwdziałających zjawiskom uzależnień i patologii wśród dzieci i młodzieży;
- wzrost wiedzy nauczycieli m.in. z zakresu odpowiedzialności prawnej nieletnich, obecnych zagrożeń internetowych itp.;
- podniesienie świadomości na temat społecznych zagrożeń bezpieczeństwa w świecie offline i online oraz zapobiegania tym niebezpieczeństwom;
- zwiększenie realnego bezpieczeństwa społeczności, dla której realizowany był projekt;
- wzrost poczucia bezpieczeństwa społeczności, dla której realizowany był projekt;
- poprawa wizerunku Policji i wzrostu zaufania do tej służby.

Zdjęcie 2. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu

Źródło: Dokumentacja fotograficzna z miejsca realizacji projektu.

4.3. Projekt pn. „Doposażenie przejścia dla pieszych przy ul. Kolejowej w Murowanej Goślinie, służące poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego”

Informacje ogólne

Projekt pn. „Doposażenie przejścia dla pieszych przy ul. Kolejowej w Murowanej Goślinie, służące poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego” realizowany był przez gminę Murowana Goślina (województwo wielkopolskie) we współpracy z następującymi podmiotami:

- Komisariat Policji w Murowanej Goślinie;
- Straż Miejska w Murowanej Goślinie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Murowanej Goślinie.

Projekt zakładał realizację działań w zakresie poprawy infrastruktury bezpieczeństwa gminy, jak i działań edukacyjnych i informacyjnych, przyczyniających się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców gminy Murowana Goślina. Do wdrożonych działań należały:

- modernizacja przejścia dla pieszych przy dworcu PKP w Murowanej Goślinie na ul. Kolejowej poprzez zakup, montaż, demontaż starego oznakowania, pomiary i malowanie znaków poziomych;
- zamontowanie zewnętrznego defibrylatora AED przy budynku dworca PKP, obok przejścia dla pieszych;
- przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej dla mieszkańców gminy oraz kierowców, a w szczególności dla dzieci i młodzieży, uczęszczających do szkół w gminie Murowana Goślina oraz ich rodziców i pozostałych mieszkańców gminy;
- zakup zestawu szkoleniowego do udzielania pierwszej pomocy, tj. fantomu dorosłego człowieka i przenośnego defibrylatora na rzecz prowadzenia warsztatów w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej;
- organizacja spotkań i pogadanek w szkołach podstawowych dla dzieci, w ramach których funkcjonariusze policji, straży miejskiej i straży pożarnej opowiadali o zagrożeniach w ruchu drogowym i innych niebezpieczeństwach w życiu realnym, a także jak się przed nimi uchronić oraz przeprowadzono pokazy z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej z wykorzystaniem fantomu z defibrylatorem. Podczas spotkań dzieci otrzymały gadżety odblaskowe.
- realizacja warsztatów z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej dla mieszkańców gminy, z wykorzystaniem fantomu i defibrylatora, na których rozdawano gadżety odblaskowe;
- przeprowadzenie akcji prewencyjnych z udziałem policji wśród kierowców na ulicach miasta Murowana Goślina i przy ul. Kolejowej. Podczas akcji rozdawano gadżety odblaskowe;
- przeprowadzenie akcji prewencyjnych z udziałem policji i straży miejskiej na terenie miasta i wsi w gminie Murowana Goślina, w ramach których służby edukowały społeczność w zakresie bezpiecznego poruszania się na przejściu dla pieszych czy chodnikach i ścieżkach rowerowych z udziałem rowerów.

Tabela 6. Informacje dotyczące projektu pn. „Doposażenie przejścia dla pieszych przy ul. Kolejowej w Murowanej Goślinie, służące poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego”

Okres realizacji projektu	Maj – listopad 2023 r.
Kwota dofinansowania z Programu	100 000,00
Kwota wydatkowana	125 000,00
Wkład własny	25 000,00
Cel główny	Poprawa bezpieczeństwa pieszych w przestrzeni publicznej Murowanej Gośliny.
Podejmowane działania	• modernizacja przejścia dla pieszych przy dworcu PKP w Murowanej Goślinie na ul. Kolejowej; • zamontowanie zewnętrznego defibrylatora AED przy budynku dworca PKP, obok przejścia dla pieszych; • przeprowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej dla mieszkańców gminy oraz kierowców; • zakup zestawu szkoleniowego do udzielania pierwszej pomocy, tj. fantomu dorosłego człowieka i przenośnego defibrylatora na rzecz prowadzenia warsztatów w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej; • organizacja spotkań i pogadanek w szkołach podstawowych dla dzieci dotyczących zagrożeń w ruchu drogowym i innych niebezpieczeństw wraz z pokazem udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej z wykorzystaniem fantomu z defibrylatorem; • realizacja warsztatów z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej dla mieszkańców gminy, z wykorzystaniem fantomu i defibrylatora; • przeprowadzenie akcji prewencyjnych z udziałem policji wśród kierowców na ulicach miasta Murowana Goślina i przy ul. Kolejowej; • przeprowadzenie akcji prewencyjnych z udziałem policji i straży miejskiej na terenie miasta i wsi w gminie Murowana Goślina, w ramach których służby edukowały społeczność w zakresie bezpiecznego poruszania się na przejściu dla pieszych czy chodnikach i ścieżkach rowerowych z udziałem rowerów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych informacji na temat projektu oraz otrzymanych materiałów i rozmów przeprowadzonych z realizatorem projektu.

Odbiorcy projektu

Bezpośrednimi odbiorcami projektu byli:

- dzieci, młodzież i osoby dorosłe, bez względu na płeć, wiek, status materialny i społeczny, przechodzące/przejeżdżające rowerem przez doposażone przejście dla pieszych przy dworcu PKP na ul. Kolejowej;
- kierowcy przejeżdżający ul. Kolejową na wysokości przejścia;
- dzieci, młodzież, dorośli uczestniczący w spotkaniach, pogadankach w szkołach i przedszkolach, warsztatach z udzielania pierwszej pomocy;
- mieszkańcy miasta i wsi gminy Murowana Goślina;
- osoby odwiedzające gminę, turyści i kierowcy przejeżdżający przez miasto;
- mieszkańcy, do których przewencyjnie będą podchodzić gminne służby mundurowe, w celach edukacyjnych o bezpieczeństwie na drogach.

łącznie ok. 25 000 osób.

Pośrednimi odbiorcami projektu byli:

- rodzice i opiekunowie dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół w gminie;
- mieszkańcy gminy;
- kadra pedagogiczna szkół i przedszkoli;
- którzy będą przejeżdżać i przechodzić w pobliżu doposażonych przejść i pośrednio dowiedzą się od dzieci i innych mieszkańców o inwestycji i bezpieczeństwie w ruchu drogowym.

łącznie ok. 20 000 osób.

Przebieg realizacji projektu

Realizacja projektu poprzedzona została analizą problemów i potrzeb lokalnych, co pozwoliło na właściwe ukierunkowanie i zaplanowanie wsparcia. Analizie poddano zarówno dane zastane dotyczące niebezpiecznych wydarzeń na drogach w Murowanej Goślinie, jak i informacje przekazywane przez mieszkańców gminy.

Po niezbędnych przygotowaniach, w ramach projektu przeprowadzono prace związane z modernizacją przejścia dla pieszych przy dworcu PKP w Murowanej Goślinie na ul. Kolejowej (zakup, montaż, demontaż starego oznakowania, pomiary i malowanie znaków poziomych) oraz zamontowano zewnętrzny defibrylator AED zakupiony w projekcie.

W ramach działań skoncentrowanych na podniesieniu wiedzy i świadomości uczestników ruchu drogowego nt. bezpieczeństwa na drogach oraz zasad udzielania pierwszej pomocy przeprowadzono:

- kampanię edukacyjno-informacyjną dla mieszkańców gminy oraz kierowców, a w szczególności dla dzieci i młodzieży, uczęszczających do szkół w gminie Murowana Goślina oraz ich rodziców i pozostałych mieszkańców gminy;
- warsztaty z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej dla mieszkańców gminy, z wykorzystaniem fantomu i defibrylatora zakupionych w projekcie;

- spotkania i pogadanki w szkołach podstawowych dla dzieci prowadzone przez funkcjonariuszy policji, straży miejskiej i straży pożarnej;
- akcje prewencyjne z udziałem policji wśród kierowców na ulicach miasta Murowana Goślina i przy ul. Kolejowej;
- akcje prewencyjne z udziałem policji i straży miejskiej na terenie miasta i wsi w gminie Murowana Goślina, w ramach których służby edukowały społeczność w zakresie bezpiecznego poruszania się na przejściu dla pieszych czy chodnikach i ścieżkach rowerowych z udziałem rowerów.

Podczas realizacji projektu nie natrafiono na żadne trudności.

Mocne i słabe strony projektu

Mocne strony

- podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców;
- integracja lokalnej społeczności uczestniczącej w działaniach edukacyjnych;
- nawiązanie i pogłębienie współpracy różnych podmiotów/instytucji.

Słabe strony

-

Dobre praktyki

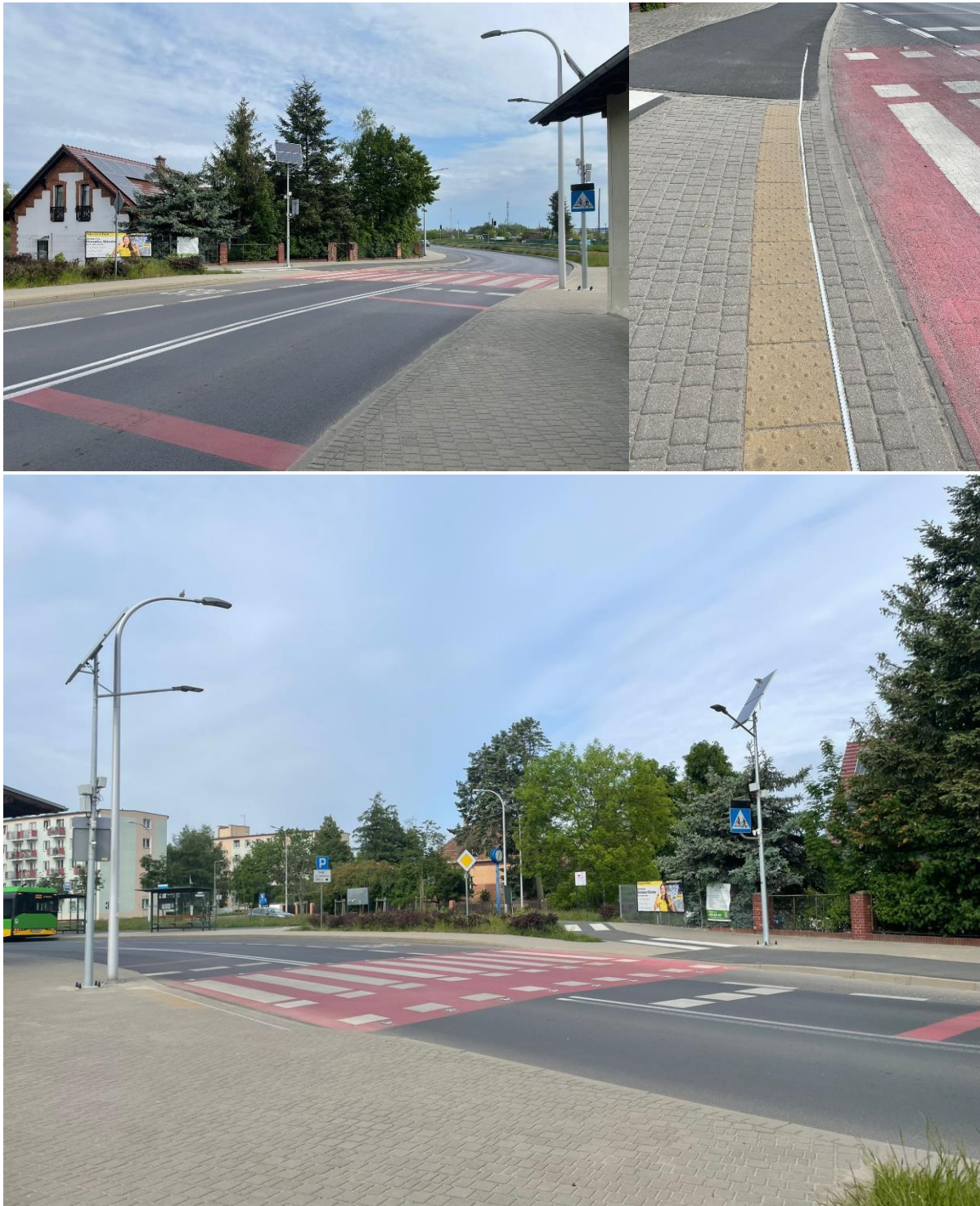
- uwzględnienie w ramach diagnozy zarówno danych zastanych dotyczących niebezpiecznych zdarzeń drogowych, jak i potrzeb zgłaszanych przez przedstawicieli społeczności lokalnej;
- wyraźne wyróżnienie przejścia dla pieszych na tle drogi, dzięki jego doświetleniu, wpływające na bezpieczeństwo pieszych.

Osiągnięte rezultaty

- poprawa infrastruktury bezpieczeństwa gminy;
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz zapobieganie zagrożeń poprzez doposażenie w aktywne znaki drogowe przejścia dla pieszych i montaż defibrylatora AED;
- wzrost poczucia bezpieczeństwa przy ul. Kolejowej, dzięki zastosowanym rozwiązaniom technicznym zwiększającym bezpieczeństwo mieszkańców;
- ograniczenie liczby niebezpiecznych zdarzeń drogowych z udziałem pieszych, dzięki zastosowanym rozwiązaniom technicznym na ul. Kolejowej w Murowanej Goślinie;
- wzrost wiedzy i świadomości zarówno kierujących i pieszych w zakresie zachowania ostrożności na przejściach dla pieszych i na jezdni;
- wzrost świadomości w zakresie udzielania pierwszej pomocy w przypadku udziału w wypadku komunikacyjnym;
- efektywne wykorzystywanie nowych możliwości technicznych i organizacyjnych w zakresie poprawy bezpieczeństwa;

- wypracowanie wśród kierowców nawyku zwalniania przed przejściem dla pieszych, dzięki rozwiązaniom sprzyjającym wczesnemu ostrzeganiu kierowcy o zbliżaniu się do przejścia;
- podniesienie poziomu zaufania i wiarygodności w oczach mieszkańców do stosowanych form bezpieczeństwa oraz zaufania do służb mundurowych;
- pogłębienie współpracy na szczeblu lokalnym w zakresie poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, poprzez zawiązanie partnerstwa pomiędzy Strażą Miejską, Komisariatem Policji i Strażą pożarną w Murowanej Goślinie.

Zdjęcie 3. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu

Źródło: Dokumentacja fotograficzna z miejsca realizacji projektu.

4.4. Projekt pn. „Zwiększenie bezpieczeństwa w obrębie przejścia dla pieszych w ciągu drogi powiatowej nr 1296R ul. Wielopolska w Dębicy”

Informacje ogólne

Projekt pn. „Zwiększenie bezpieczeństwa w obrębie przejścia dla pieszych w ciągu drogi powiatowej nr 1296R ul. Wielopolska w Dębicy” realizowany był przez powiat dębicki (województwo podkarpackie). Partnerami zaangażowanymi w realizację projektu były następujące jednostki/podmioty:

- Starostwo Powiatowe w Dębicy;
- Zarząd Dróg Powiatowych w Dębicy;
- Komenda Powiatowa Policji w Dębicy;
- Gmina Dębica;
- Gmina Żyraków;
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 8 im. Jana Pawła II w Dębicy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 10 im. ks. prof. Alojzego Franciszka Nosala w Dębicy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Stobiernej;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Żyrakowie.

Projekt zakładał doświetlenie specjalnymi dedykowanymi oprawami przejść dla pieszych zlokalizowanych w ciągu drogi powiatowej nr 1296R ul. Wielopolska w Dębicy. W jego ramach zamontowano m.in. radarowy wyświetlacz prędkości i kamerę monitoringu, a także – na wspartych przejściach dla pieszych – oznakowanie pionowe i poziome czy płyty integracyjne. Projekt obejmował ponadto realizację zajęć edukacyjnych w szkołach z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym i pieszym oraz z zakresu ratownictwa.

Tabela 7. Informacje dotyczące projektu pn. „Zwiększenie bezpieczeństwa w obrębie przejścia dla pieszych w ciągu drogi powiatowej nr 1296R ul. Wielopolska w Dębicy”

Okres realizacji projektu	Czerwiec – grudzień 2023 r.
Kwota dofinansowania z Programu	100 000,00
Kwota wydatkowana	199 793,46
Wkład własny	99 793,46
Cel główny	Cel główny projektu obejmował: • pogłębianie wiedzy z zakresu bezpiecznych zachowań na przejściu dla pieszych, w przestrzeni publicznej oraz w nagłych sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia; • wprowadzenie innowacyjności dla infrastruktury drogowej, w tym bezpieczeństwa pieszych na przejściach; • zwiększenie poczucia bezpieczeństwa przez wszystkich uczestników ruchu drogowego; • zwrócenie uwagi kierowców na prędkość i nacisk na wypracowanie prawidłowych zachowań; • wykształcenie u dzieci i młodzieży umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, zwracania się o pomoc, unikania zagrożeń na drodze; • umacnianie koalicji działającej na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców, wymiany doświadczeń oraz informacji. Cele szczegółowym projektu było zwiększenie bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu drogowego na drogach powiatowych poprzez zwiększenie widoczności pieszego oraz prewencyjny system bezpieczeństwa ruchu drogowego przez kierujących pojazdami.
Podejmowane działania	• doświetlenie specjalnymi dedykowanymi oprawami przejść dla pieszych zlokalizowanych w ciągu drogi powiatowej nr 1296R ul. Wielopolska w Dębicy; • realizacja zajęć edukacyjnych w szkołach z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym i pieszym oraz z zakresu ratownictwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych informacji na temat projektu oraz otrzymanych materiałów i rozmów przeprowadzonych z realizatorem projektu.

Odbiorcy projektu

Bezpośrednimi odbiorcami projektu były dzieci w wieku od 7 do 9 lat, wśród których zostały przeprowadzone zajęcia edukacyjne oraz rozprawdzone elementy odblaskowe (ok. 200 osób).

Pośrednimi odbiorcami projektu były dzieci i młodzież zaangażowanych szkół podstawowych, nauczyciele, rodzice, opiekunowie dzieci pobliskich szkół, mieszkańcy miasta Dębica (43 924 osoby), miejscowości Żyraków (13 961 osób) i Stobierna (1 003 osoby) oraz pozostali uczestnicy ruchu drogowego powiatu Dębickiego.

Przebieg realizacji projektu

Realizacja projektu poprzedzona została analizą problemów i potrzeb lokalnych. W celu rozeznania potrzeb miasta przeanalizowano realne zdarzenia drogowe, warunki ruchu i widoczności w rejonie przejść dla pieszych. Pod uwagę wzięto również głosy płynące od przedstawicieli społeczności lokalnej (mieszkańców, nauczycieli pobliskiej szkoły). Przeprowadzona analiza pozwoliła na właściwe ukierunkowanie i zaplanowanie wsparcia.

Po niezbędnych przygotowaniach, doświetlono specjalnymi dedykowanymi oprawami przejścia dla pieszych zlokalizowanego w ciągu drogi powiatowej nr 1296R ul. Wielopolska w Dębicy, a także zamontowano radarowy wyświetlacz prędkości i kamery monitoringu wraz z niezbędnym oznakowaniem. Następnie policjanci z Komendy Powiatowej Policji oraz strażacy z OSP w Dębicy przeprowadzili zajęcia edukacyjne w szkołach z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym i pieszym oraz z zakresu ratownictwa.

Podczas realizacji projektu nie natrafiono na żadne trudności.

Mocne i słabe strony projektu

Mocne strony

- ugruntowana współpraca podmiotów zaangażowanych w realizację projektu;
- projekt jako odpowiedź na potrzeby identyfikowane w lokalnej społeczności.

Słabe strony

-

Dobre praktyki

- oparcie planowanych i realizowanych działań na analizie realnych zdarzeń drogowych, warunków ruchu i widoczności w rejonie przejść dla pieszych, ale i zapotrzebowaniu zgłaszanym przez członków lokalnej społeczności;
- wyraźne wyróżnienie przejścia dla pieszych na tle drogi, dzięki jego doświetleniu, wpływające na bezpieczeństwo pieszych.

Osiągnięte rezultaty

- wzrost bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych;
- unowocześnienie dotychczasowej infrastruktury drogowej w rejonie przejść dla pieszych, wzrost świadomości w zakresie bezpiecznego poruszania się na przejściu dla pieszych wśród dzieci, mieszkańców i pracowników firm;
- uspokojenie ruchu poprzez elementy prewencyjnego systemu bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- wzrost ochrony zdrowia i życia ludzkiego;
- poprawa wizerunku powiatu Dębickiego jako bezpiecznego i innowacyjnego;
- doświetlenie i wyposażenie przejścia dla pieszych oraz wprowadzenie narzędzi prewencyjnych dla kierujących pojazdami;
- podniesienie świadomości zagrożeń wśród uczestników ruchu drogowego.

Zdjęcie 4. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu

Źródło: Dokumentacja fotograficzna z miejsca realizacji projektu.

4.5. Projekt pn. „Bezpieczne przejścia dla pieszych: ul. Komeńskiego w Elblągu”

Informacje ogólne

Projekt pn. „Bezpieczne przejścia dla pieszych: ul. Komeńskiego w Elblągu” realizowany był przez gminę miasta Elbląg (województwo warmińsko-mazurskie) w partnerstwie następującymi podmiotami:

- Komenda Miejska Policji w Elblągu;
- Przedszkole Nr 26;
- Przedszkole Nr 3;
- Szkoła Podstawowa nr 4.

Projekt jest kontynuacją podjętych przez miasto działań polegających na systemowych rozwiązaniach w zakresie poprawy bezpieczeństwa pieszych, obejmujących doposażenie oraz budowę przejść dla pieszych w newralgicznych punktach miasta, które zostały dofinansowane z Programu na lata 2018-2020. W ramach aktualnej edycji Programu podjęto działania obejmujące:

- budowę nowego przejścia w ul. Komeńskiego przy wjeździe na teren Szpitala Miejskiego (wykonanie aktywnego oznakowania znakami D6 na tle fluorescencyjnym i oznakowania poziomego P-10 na tle czerwonym);
- doposażenie istniejącego przejścia przy skrzyżowaniu ul. Komeńskiego z ul. Reja (wykonanie aktywnego oznakowania znakami D6 na tle fluorescencyjnym i oznakowania poziomego P-10 na tle czerwonym);
- realizację prowadzonych przez Komendę Miejską Policji w Elblągu akcji uświadamiających i pogadanek edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa na drodze i przejściach w szkołach i przedszkolach;
- realizację akcji informacyjnej prowadzonej przez Komendę Miejską Policji w Elblągu, skierowanej do wszystkich uczestników ruchu drogowego, dotyczącej prawidłowego zachowywania się na przejściach dla pieszych i w ich okolicach.

Tabela 8. Informacje dotyczące projektu pn. „Bezpieczne przejścia dla pieszych: ul. Komeńskiego w Elblągu”

Okres realizacji projektu	Czerwiec – grudzień 2023 r.
Kwota dofinansowania z Programu	100 000,00
Kwota wydatkowana	115 600,00
Wkład własny	15 600,00
Cel główny	Poprawa bezpieczeństwa pieszych w obszarze ul. Komeńskiego.
Podejmowane działania	Budowa przejścia dla pieszych i modernizacja istniejącego przejścia dla pieszych oraz prowadzenie akcji informacyjnych i uświadamiających oraz pogadań edukacyjnych dotyczących prawidłowego zachowywania się na przejściach dla pieszych i w ich okolicach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych informacji na temat projektu oraz otrzymanych materiałów i rozmów przeprowadzonych z realizatorem projektu.

Odbiorcy projektu

Bezpośrednimi odbiorcami projektu byli:

- osoby zamieszkujące w bezpośrednim sąsiedztwie przejścia dla pieszych;
- osoby korzystające z placówek użyteczności publicznej zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie przejścia dla pieszych;
- klienci/korzystający z miejsc użyteczności publicznej zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie przejścia dla pieszych.

Odbiorcami pośrednimi projektu byli:

- pracownicy placówek medycznych i innych instytucji/firm zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie obu przejść, odwiedzający pacjentów szpitala, rodzice i opiekunowie oraz kadra pedagogiczna placówek oświatowych zlokalizowanych w sąsiedztwie obu przejść;
- klienci centrów handlowych zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie przejść objętych projektem przejść;
- odbiorcy akcji edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym prowadzonych przez KMP Elbląg w trakcie festynów i innych imprez masowych, m.in. Pikniku Służb Mundurowych oraz podczas innych cyklicznych imprez organizowanych w mieście itp.;
- odbiorcy akcji edukacyjnych prowadzonych przez KMP Elbląg w placówkach oświatowych.

Łączna liczba bezpośrednich adresatów projektu: 17 311 osób.

Łączna liczba pośrednich adresatów projektu: 52 500 osób.

Łączna liczba adresatów projektu: 69 811 osób.

Przebieg realizacji projektu

Realizacja projektu poprzedzona została analizą problemów i potrzeb lokalnych, co pozwoliło na właściwe ukierunkowanie i zaplanowanie wsparcia.

Po niezbędnych przygotowaniach, w ramach projektu wybudowano nowe przejście dla pieszych na ul. Komeńskiego przy wjeździe na teren Szpitala Miejskiego, a także doposażono istniejące przejście przy skrzyżowaniu ul. Komeńskiego z ul. Reja. Zrealizowane prace obejmowały wykonanie aktywnego oznakowania znakami D6 na tle fluorescencyjnym i oznakowania poziomego P-10 na tle czerwonym. Następnie funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Elblągu przeprowadzili w szkołach i przedszkolach akcje uświadamiające i pogadanki edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa na drodze i przejściach, a także akcję informacyjną skierowaną do wszystkich uczestników ruchu drogowego, dotyczącą prawidłowego zachowywania się na przejściach dla pieszych i w ich okolicach.

Podczas realizacji projektu nie natrafiono na żadne trudności.

Mocne i słabe strony projektu

Mocne strony

- osiągnięcie zakładanych rezultatów projektu;
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.

Słabe strony

-

Dobre praktyki

- wyraźne wyróżnienie przejścia dla pieszych na tle drogi, dzięki zastosowaniu elementów fluorescencyjnych;
- wyjście naprzeciw oczekiwaniom społeczeństwa;
- realizacja akcji edukacyjnej na szeroką skalę.

Osiągnięte rezultaty

- poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez stworzenie warunków dla bezpiecznego przejścia pieszych przez jezdnię;
- wzrost poczucia bezpieczeństwa w ruchu drogowym wśród uczestników ruchu drogowego;
- wypracowanie wśród kierowców nawyku zwalniania przed przejściami dla pieszych;
- wzrost świadomości w zakresie bezpiecznego poruszania się w okolicy i na przejściu dla pieszych;
- poprawa wizerunku Policji i wzrost zaufania do tej służby;
- wzrost liczby użytkowników parku zlokalizowanego przy zmodernizowanym przejściu dla pieszych.

Zdjęcie 5. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu

Źródło: Dokumentacja fotograficzna z miejsca realizacji projektu.

4.6. Projekt pn. „Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na przejściach dla pieszych w obrębie skrzyżowania ulic Fordońska / Kapliczna oraz Glinki 155 w Bydgoszczy”

Informacje ogólne

Projekt pn. „Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na przejściach dla pieszych w obrębie skrzyżowania ulic Fordońska / Kapliczna oraz Glinki 155 w Bydgoszczy” realizowany był przez Zarząd Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w Bydgoszczy (województwo kujawsko-pomorskie).

Projekt zakładał doświetlenie 3 istniejących przejść dla pieszych zlokalizowanych w ciągu ul. Fordońskiej oraz ul. Glinki w Bydgoszczy. Na wyżej wymienionych przejściach wprowadzono oświetlenie wertykalne składające się z odpowiednio dobranych opraw zamontowanych na słupach. Wspomniane słupy oświetleniowe zlokalizowane zostały tuż przed przejściem dla pieszych dla każdego kierunku ruchu, umożliwiając oświetlenie pieszego jasnym strumieniem światła i wyróżnienie jego postaci na tle ulicy.

Dodatkowo w jednej z lokalizacji na obydwu jezdniach zamontowano konstrukcję wsporczą w celu montażu znaku D-6 w osi jezdni.

Tabela 9. Informacje dotyczące projektu pn. „Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na przejściach dla pieszych w obrębie skrzyżowania ulic Fordońska / Kapliczna oraz Glinki 155 w Bydgoszczy”

Okres realizacji projektu	Wrzesień – grudzień 2023 r.
Kwota dofinansowania z Programu	100 000,00
Kwota wydatkowana	180 000,00
Wkład własny	80 000,00
Cel główny	Doposażenie przejść dla pieszych o oświetlenie wertykalne w celu profilaktyki i zmniejszenia liczby zdarzeń drogowych i konfliktów ruchowych oraz zwiększenia bezpieczeństwa pieszych na przejściach o dużym natężeniu ruchu.
Podejmowane działania	Montaż oświetlenia wertykalnego składającego się z odpowiednio dobranych opraw zamontowanych na słupach oraz zamontowanie konstrukcji wsporczej w celu montażu znaku D-6 w osi jezdni.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych informacji na temat projektu oraz otrzymanych materiałów i rozmów przeprowadzonych z realizatorem projektu.

Odbiorcy projektu

Bezpośrednimi adresatami projektu byli mieszkańcy osiedli Glinki-Rupienica (ok. 3 100 osób) i Bydgoszcz Wschód-Siernieczek (ok. 2 200 osób) oraz kierujący pojazdami w obrębie planowanej inwestycji (ok. 54 500 pojazdów na dobę na ul. Fordońskiej i ok. 17 500 pojazdów na ul. Glinki).

Pośrednimi adresatami projektu byli wszyscy uczestnicy ruchu drogowego i mieszkańcy omawianych obszarów.

Przebieg realizacji projektu

Realizacja projektu poprzedzona została analizą problemów i potrzeb lokalnych, co pozwoliło na właściwe ukierunkowanie i zaplanowanie wsparcia.

W ramach prowadzonych działań doposażono 3 przejścia dla pieszych zlokalizowane w ciągu ul. Fordońskiej oraz ul. Glinki w Bydgoszczy, na których wprowadzono oświetlenie wertykalne składające się z odpowiednio dobranych opraw zamontowanych na słupach. Doświetlenie to pozwala znacząco wyróżnić obszar przejścia dla pieszych i pieszego oczekującego oraz przechodzącego przez przejście. Dodatkowo w jednej z lokalizacji na obydwu jezdniach zamontowano konstrukcję wsporczą w celu montażu znaku D-6 w osi jezdni.

Podczas realizacji projektu nie natrafiono na żadne trudności.

Mocne i słabe strony projektu

Mocne strony

- poprawa bezpieczeństwa na drodze;
- doświetlenie przejścia dla pieszych;
- poprawa widoczności na drodze.

Słabe strony

- nefunkcjonowanie oświetlenia w przypadku awarii zasilania.

Dobre praktyki

- wyraźne wyróżnienie przejścia dla pieszych na tle drogi, dzięki jego doświetleniu, wpływające na bezpieczeństwo pieszych.

Osiągnięte rezultaty

- profilaktyka i zmniejszenie liczby zdarzeń drogowych i konfliktów ruchowych;
- zwiększenie bezpieczeństwa pieszych na przejściach o dużym natężeniu ruchu pieszych;
- wzrost poczucia bezpieczeństwa społeczności, dla której realizowany był projekt;
- poprawa wizerunku Policji i wzrost zaufania do tej służby.

Zdjęcie 6. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu

Źródło: Dokumentacja fotograficzna z miejsca realizacji projektu.

4.7. Projekt pn. „Poprawa bezpieczeństwa w obrębie przejścia dla pieszych na ul. Parzęczewskiej w Zgierzu”

Informacje ogólne

Projekt pn. „Poprawa bezpieczeństwa w „obrębie przejścia dla pieszych na ul. Parzęczewskiej w Zgierzu” realizowany był przez powiat Zgierski (województwo łódzkie) we współpracy z następującymi podmiotami:

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Zgierzu (SOSW);
- Komenda Powiatowa Policji w Zgierzu;
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. M. Skłodowskiej-Curie w Zgierzu.

W ramach projektu doposażono przejście dla pieszych na fragmencie drogi powiatowej nr 5141E w miejscowości Zgierz, na wysokości ul. Parzęczewskiej 30 w urządzenia Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (aktywny obustronny znak D-6 z wysięgnikiem oraz samo doświetlenie). Zrealizowano również roboty brukarskie łącznie z budową ścieżki dla osób z niepełnosprawnościami w celu właściwego wyprofilowania dojścia oraz ułatwiając terenową orientację osobom z dysfunkcjami. Całość infrastruktury dopełniło nowe oznakowanie poziome i pionowe.

Poprowadzono ponadto prelekcje w SOSW Zgierz z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, szczególnie pieszych. Istotnym działaniem docierającym na szerszą skalę było nagranie i udostępnienie on-line filmiku ukazującego funkcjonowanie przed i po doposażeniu obiektu oraz pokazującego zasady bezpiecznego zachowania się na przejściu i jego obrębie.

Tabela 10. Informacje dotyczące projektu pn. „Poprawa bezpieczeństwa w obrębie przejścia dla pieszych na ul. Parzęczewskiej w Zgierzu”

Okres realizacji projektu	Marzec – grudzień 2023 r.
Kwota dofinansowania z Programu	80 000,00
Kwota wydatkowana	100 000,00
Wkład własny	20 000,00
Cel główny	
Podjęmowane działania	• doposażenie przejścia dla pieszych w urządzenia Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (aktywny obustronny znak D-6 z wysięgnikiem oraz samo doświetlenie); • przeprowadzenie robót brukarskich łącznie z budową ścieżki dla osób z niepełnosprawnościami; • przeprowadzenie prelekcji w SOSW Zgierz z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, szczególnie pieszych; • nagranie i udostępnienie on-line ukazującego funkcjonowanie przed i po doposażeniu obiektu oraz pokazującego zasady bezpiecznego zachowania się na przejściu i jego obrębie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych informacji na temat projektu oraz otrzymanych materiałów i rozmów przeprowadzonych z realizatorem projektu.

Odbiorcy projektu

Bezpośredni odbiorcy projektu:

- uczniowie szkoły SOSW w Zgierzu (166 osób);
- pacjenci przychodni (średnio dziennie 293 osoby);

Pośredni odbiorcy projektu:

- kadra szkoły SOSW w Zgierzu (132 osoby);
- kadra Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Zgierzu (1 352 osoby);
- rodzice uczniów szkoły SOSW w Zgierzu (332 osoby).

Przebieg realizacji projektu

Realizacja projektu poprzedzona została analizą problemów i potrzeb lokalnych – badaniem ankietowym skierowanym do mieszkańców/pracowników/osób korzystających z usług zlokalizowanych w pobliżu wytypowanego przejścia dla pieszych, co pozwoliło na właściwe ukierunkowanie i zaplanowanie wsparcia.

W ramach działań projektowych, w pierwszej kolejności nagrano pierwszą część materiału pokazującego funkcjonowanie przejścia na fragmencie drogi powiatowej nr 5141E w miejscowości Zgierz, na wysokości ul. Parzęczewskiej 30 przed realizacją inwestycji.

Następnie zrealizowano zaplanowane inwestycje obejmujące doświetlenie przejścia, poprowadzenie kablowej linii zasilającej, roboty brukarskie łącznie z budową ścieżki prowadzącej dla osób z niepełnosprawnościami oraz montaż aktywnego obustronnego znaku D-6 z wysięgnikiem i wykonanie oznakowania poziomego i pionowego.

W ramach działań edukacyjnych poprowadzono prelekcję dla uczniów SOSW Zgierzu w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Na koniec nagrano drugą część materiału pokazującego funkcjonowanie przejścia po realizacji inwestycji oraz pokazującego zasady bezpiecznego zachowania się na przejściu i w jego obrębie.

Podczas realizacji projektu nie natrafiono na żadne trudności.

Mocne i słabe strony projektu

Mocne strony

- poprawa świadomości ludności na temat bezpieczeństwa w ruchu drogowym;
- wzrost bezpieczeństwa mieszkańców;
- wzrost dostępności infrastruktury drogowej i okołodrogowej dla osób z niepełnosprawnościami.

Słabe strony

-

Dobre praktyki

- uwzględnienie przy planowaniu działań projektowych potrzeb społeczności lokalnej;
- wyraźne wyróżnienie przejścia dla pieszych na tle drogi, dzięki jego doświetleniu, wpływające na bezpieczeństwo pieszych.

Osiągnięte rezultaty

- doposażenie przejścia dla pieszych w powiecie zgierskim w nowoczesne urządzenia Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego;
- zwiększenie liczby bezpiecznych przejść dla pieszych w powiecie zgierskim;
- zwiększenie liczby obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- poprawa stanu bezpieczeństwa w ruchu drogowym przy ważnych ośrodkach życia codziennego;
- wzrost świadomości uczestników ruchu drogowego w zakresie bezpiecznego poruszania się, w szczególności z zakresu obrębu przejść dla pieszych;
- wzrost poczucia bezpieczeństwa społeczności, dla której realizowany był projekt;
- poprawa wizerunku Policji i wzrost zaufania do tej służby.

Zdjęcie 7. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu

Źródło: Dokumentacja fotograficzna z miejsca realizacji projektu.

4.8. Projekt pn. „Poszukiwany = odnaleziony – technologia termowizji w służbie bezpieczeństwa w mieście Oława”

Informacje ogólne

Projekt pn. „Poszukiwany = odnaleziony – technologia termowizji w służbie bezpieczeństwa w mieście Oława” realizowany był przez gminę miasto Oława (województwo dolnośląskie) we współpracy ze:

- Strażą Miejską w Oławie;
- Urzędem Miejskim w Oławie;
- Komendą Powiatową Policji w Oławie;
- Komendą Powiatową Straży Pożarnej w Oławie.

Przedmiotem projektu była rozbudowa systemu monitoringu miejskiego o moduł urządzenia bezzałogowego statku powietrznego (drona) wyposażonego m.in. w kamerę termowizyjną wraz z niezbędnymi akcesoriami w celu poprawy skuteczności akcji poszukiwawczych i ratowniczych prowadzonych na terenie miasta przez służby mundurowe, w tym zwłaszcza Straż Miejską w Oławie. Dron służy bowiem potrzebom monitoringu mobilnego, w szczególności miejsc nieobjętych systemem kamer stacjonarnych.

Tabela 11. Informacje dotyczące projektu pn. „Poszukiwany = odnaleziony – technologia termowizji w służbie bezpieczeństwa w mieście Oława”

Okres realizacji projektu	Lipiec – grudzień 2023 r.
Kwota dofinansowania z Programu	40 000,00
Kwota wydatkowana	71 000,00
Wkład własny	31 000,00
Cel główny	Zwiększenie skuteczności akcji poszukiwawczych i ratowniczych prowadzonych na terenie miasta przez służby mundurowe, przede wszystkim Straż Miejską w Oławie.
Podejmowane działania	Rozbudowa systemu monitoringu miejskiego o moduł urządzenia bezałogowego statku powietrznego (drona) wyposażonego m.in. w kamerę termowizyjną wraz z niezbędnymi akcesoriami.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ogólnodostępnych informacji na temat projektu oraz otrzymanych materiałów i rozmów przeprowadzonych z realizatorem projektu.

Odbiorcy projektu

Bezpośrednimi odbiorcami projektu byli mieszkańcy gminy miasto Oława

Pośrednimi odbiorcami projektu była Straż Miejska w Oławie, Komenda Powiatowej Policji w Oławie oraz Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Oławie.

Ogólna liczba adresatów: ok. 33 tys. mieszkańców miasta.

Przebieg realizacji projektu

Realizacja projektu poprzedzona została analizą problemów i potrzeb lokalnych, co pozwoliło na właściwe ukierunkowanie i zaplanowanie wsparcia. Analiza ta objęła analizę mikro- i makrootoczenia i zmiany jakie w nich zachodzą. Warto podkreślić, że w toku analizy zagłębiono się w zagadnienia, które nie są domeną działalności Straży Miejskiej, np. aspekty społeczne i demograficzne czy kwestię chorób cywilizacyjnych. Analizie poddano również aspekty związane z rozwojem technologii i możliwością jej zastosowania do rozwiązywania problemów mieszkańców gminy w kontekście zmian i barier w otoczeniu wewnętrznym samej organizacji, jakimi są odpowiednia liczba zatrudnionych i problemy rynku pracy (ograniczona liczba potencjalnych pracowników i problemy zatrudnieniowe).

Na początku realizacji zaplanowanych działań zakupiono bezzałogowy statek powietrzny (dron) wyposażony w kamerę termowizyjną, a w zasadzie kilka kamer, również w technologii 4-8K. Ważnym elementem wyposażenia są wymienne baterie, które umożliwiają niemal nieprzerwaną pracę urządzenia z przerwą tylko na wymianę baterii. Stacja dokująca posiada 4 takie baterie. Wybór zakupionych akcesoriów był przemyślany pod kątem wyboru takich funkcjonalności, które są nie tylko niezbędne, ale, które są także dostosowane do potrzeb i wyzwań jakie realizuje Straż Miejska w Oławie oraz inne jednostki, które współpracują ze Strażą, jak Policja czy Straż Pożarna. W trakcie wyboru sprzętu ważne było również, aby zakupiona technologia była na tyle rozwojowa, żeby można było używać jej do dalszych etapów rozwoju monitoringu miejskiego, np. synchronizować ze Sztuczną Inteligencją (AI) w procesach monitoringu miejskiego w przyszłości.

Przeprowadzono następnie działania informacyjno-promocyjne dotyczące inwestycji.

Podczas realizacji projektu nie natrafiono na żadne trudności.

Mocne i słabe strony projektu

Mocne strony

- przeszkolenie pracowników pod kątem wykorzystania zakupionego sprzętu;
- dokładne rozeznanie rynku w celu pozyskania sprzętu wysokiej jakości o parametrach i możliwościach adekwatnych do identyfikowanych potrzeb;
- możliwość prowadzenia akcji ratowniczych przez całą dobę, także w nocy niezależnie od pogody i warunków atmosferycznych.

Słabe strony

-

Dobre praktyki

- dokładne rozeznanie rynku w celu pozyskania sprzętu wysokiej jakości o parametrach i możliwościach adekwatnych do identyfikowanych potrzeb;
- przeszkolenie pracowników w zakresie pilotowania dronem;
- nowatorskie podejście do kwestii rozwoju bezpieczeństwa publicznego;
- wybór technologii adekwatnych względem przyszłych planów rozwojowych.

Osiągnięte rezultaty

- usprawnienie i zwiększenie możliwości prowadzenia akcji poszukiwawczych i akcji ratowniczych osób zaginionych, głównie w aspekcie skrócenia czasu ich przeprowadzania;
- realizacja monitoringu mobilnego miejsc niedoświetlonych i trudnodostępnych w mieście;
- możliwość prowadzenia akcji ratowniczych przez całą dobę, niezależnie od pogody;
- podniesienie poczucia bezpieczeństwa publicznego mieszkańców miasta Oława;
- zwiększenie realnego bezpieczeństwa społeczności, dla której realizowany był projekt;
- wzrost poczucia bezpieczeństwa społeczności, dla której realizowany był projekt;
- poprawa wizerunku Policji i wzrost zaufania do tej służby.

Zdjęcie 8. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu

Źródło: Dokumentacja fotograficzna z miejsca realizacji projektu.

5. Wnioski i rekomendacje

W niniejszym rozdziale przedstawiono wnioski i rekomendacje z badania. Wnioski przypisano do kilku najważniejszych obszarów badawczych.

Realizacja projektów lokalnych

Wnioski

- Zdecydowana większość projektów lokalnych realizowana była przez JST (98,4%).
- Projekty realizowano najczęściej na terenie województw lubuskiego, podkarpackiego i zachodniopomorskiego (po 11 projektów i po 8,6% ogółu wskazań), a swym zasięgiem obejmowały zwykle obszar miasta (35,9%) bądź gminy (28,9%).
- Odbiorcami działań wdrażanych w ramach projektów lokalnych byli najczęściej wszyscy mieszkańcy obszaru objętego interwencją (93,8% wskazań) oraz uczniowie szkół podstawowych (71,9%). Ponad połowa projektów realizowała działania skierowane do nauczycieli (55,5%), rodziców (53,9%), przedszkolaków (51,6%) i osób starszych (50,8%).
- Prawie wszyscy beneficjenci przed przystąpieniem do realizacji projektów przeprowadzili analizę problemów oraz potrzeb lokalnych (97,7%).
- Główne efekty, jakie planowano osiągnąć dzięki realizacji programów lokalnych, obejmowały wzrost poziomu realnego i odczuwanego bezpieczeństwa, podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców oraz zmiana postaw mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa.
- W ramach projektów realizowano głównie działania związane z budową/modernizacją i/lub doposażeniem przejść dla pieszych (55,5%) oraz działania profilaktyczno-edukacyjne dotyczące budowania poczucia bezpieczeństwa w społeczności lokalnej (53,9%).

Rekomendacje

- Rekomenduje się kontynuację Programu w kolejnych latach. Nadal identyfikuje się bowiem znaczne zapotrzebowanie na realizację działań skoncentrowanych na podniesieniu bezpieczeństwa (realnego i odczuwanego) społeczeństwa, zwłaszcza współfinansowanych ze środków zewnętrznych, co ma szczególne znaczenie w przypadku JST, będących głównymi beneficjentami wsparcia, które cechują się ograniczonymi możliwościami finansowymi.

Skuteczność realizowanych projektów

Wnioski

- W ramach wdrożonych programów lokalnych zapewniono realizację działań pozwalających na osiągnięcie zarówno twardych jak i miękkich efektów wsparcia.
- Niemal wszystkie zrealizowane projekty pozwoliły na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych w obszarze bezpieczeństwa publicznego (96,8%).
- Prawie wszyscy beneficjenci na skutek zrealizowanych działań osiągnęli zakładane efekty (99,2%), a część z nich uzyskała również dodatkowe rezultaty, które nie były planowane na etapie składania wniosku o dofinansowanie (10,2%).
- Każdy z badanych realizatorów wysoko ocenił skuteczność swojego projektu (100,0%).
- W celu monitorowania osiągniętych efektów stosowano najczęściej obserwacje (69,5%) oraz statystyki Policji, Straży Miejskiej i/lub Straży Pożarnej (64,8%).
- Tylko w przypadku jednego na dziesięć projektów odnotowano jakiegokolwiek trudności w realizacji projektów (10,9%), które obejmowały na ogół problemy związane z niechęcią uczestników (osób uzależnionych) do przyznania się do swoich problemów i podjęcia się terapii czy koniecznością rezygnacji z części zaplanowanych działań z uwagi na inne inwestycje przyjęte do realizacji na obszarze wsparcia.

Rekomendacje

- Z uwagi na wysoką skuteczność realizowanych działań i osiąganych w ich ramach rezultatów, rekomenduje się kontynuację Programu w przyszłości.
- Zaleca się również promowanie dobrych praktyk wykorzystanych w ramach zrealizowanych programów lokalnych, zapewniając tym samym możliwość ich powielania w przyszłości w ramach innych działań i/lub w innych społecznościach/obszarach wsparcia.

Użyteczność i trwałość Programu

Wnioski

- Realizacja projektów w bardzo dużym stopniu przyczyniła się do zwiększenia realnego bezpieczeństwa oraz poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
- ¾ badanych beneficjentów potwierdziło także, że ich projekt przyczynił się do poprawy wizerunku Policji i wzrostu zaufania do tej służby.
- Wszyscy badani beneficjenci deklarowali, że efekty osiągnięte dzięki wdrożeniu programów lokalnych będą się utrzymywać w długim okresie czasu.

Rekomendacje

- Z uwagi na znaczący wpływ realizowanych działań na realny i odczuwany poziom bezpieczeństwa mieszkańców, jak również na postrzeganie Policji i poziom zaufania do tej służby, zaleca się kontynuację Programu w kolejnych latach.

Zarządzanie Programem

Wnioski

- Ankietowani realizatorzy projektów lokalnych bardzo pozytywnie ocenili wszystkie aspekty związane z procesem zarządzania Programem. Najwięcej ocen bardzo wysokich uzyskała współpraca realizatorów z koordynatorami wojewódzkimi (96,1% wskazań). Bardzo dobrze oceniono jednak także kolejne elementy obejmujące ogólny poziom realizacji projektów, proces oceny wniosków o dofinansowanie, koordynację i system zarządzania Programem oraz przepływ informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami.
- Podobnie jak w latach poprzednich, realizatorzy projektów zwrócili uwagę na potrzebę zwiększenia kwoty dofinansowania projektów i kontynuacji Programu, ale również wydłużenia czasu przeznaczanego na realizację projektów.

Rekomendacje

- Zaleca się rozważenie możliwości zwiększenia kwoty dofinansowania przewidzianej na realizację jednego projektu.
- Rekomenduje się wydłużenie czasu przeznaczonego na realizację projektów.
- Rekomenduje się kontynuację Programu w kolejnych latach.

Promocja Programu

Wnioski

- Biorąc pod uwagę wysoki poziom zainteresowania potencjalnych beneficjentów realizacją projektów lokalnych, działania informacyjno-promocyjne były na ogół skuteczne. Część z ankietowanych realizatorów rekomendowała jednak zwiększenie promocji Programu i realizowanych w jego ramach działań w celu dotarcia do szerszej grupy odbiorców. Byłoby to szczególnie istotne w przypadku, w którym środki na realizację Programu zostałyby zwiększone.

Rekomendacje

- Należy rozważyć możliwość rozszerzenia działań informacyjno-promocyjnych dotyczących Programu, np. o szeroko zakrojoną promocję w mediach społecznościowych, kontakt mailowy/telefoniczny z potencjalnymi beneficjentami, organizację spotkań informacyjnych dla potencjalnych beneficjentów itp.

6. Wzór narzędzi badawczych

6.1. Wzór kwestionariusza ankiety internetowej (CAWI) skierowanej do realizatorów projektów

Kwestionariusz ankiety skierowanej do realizatorów projektów																	
WPROWADZENIE																	
Szanowni Państwo, Firma EU-CONSULT Sp. z o.o. na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadzi obecnie badanie efektywności projektów lokalnych w ramach „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024”, skierowanego do projektodawców z 2023 r. W związku z powyższym prosimy o wzięcie udziału w badaniu ankietowym i udzielenie szczerych i wyczerpujących odpowiedzi na zadawane pytania. Prosimy o wybranie jednej odpowiedzi, o ile w pytaniu nie zaznaczono innej możliwości.																	
CZĘŚĆ WŁAŚCIWA ANKIETY																	
1. Proszę wpisać nazwę projektu: 																	
2. Proszę zaznaczyć nazwę województwa, na terenie którego zrealizowano projekt: <table border="1"> <tbody> <tr> <td>a) Dolnośląskie</td> <td>i) Podkarpackie</td> </tr> <tr> <td>b) Kujawsko-pomorskie</td> <td>j) Podlaskie</td> </tr> <tr> <td>c) Lubelskie</td> <td>k) Pomorskie</td> </tr> <tr> <td>d) Lubuskie</td> <td>l) Śląskie</td> </tr> <tr> <td>e) Łódzkie</td> <td>m) Świętokrzyskie</td> </tr> <tr> <td>f) Małopolskie</td> <td>n) Warmińsko-mazurskie</td> </tr> <tr> <td>g) Mazowieckie</td> <td>o) Wielkopolskie</td> </tr> <tr> <td>h) Opolskie</td> <td>p) Zachodniopomorskie</td> </tr> </tbody> </table>		a) Dolnośląskie	i) Podkarpackie	b) Kujawsko-pomorskie	j) Podlaskie	c) Lubelskie	k) Pomorskie	d) Lubuskie	l) Śląskie	e) Łódzkie	m) Świętokrzyskie	f) Małopolskie	n) Warmińsko-mazurskie	g) Mazowieckie	o) Wielkopolskie	h) Opolskie	p) Zachodniopomorskie
a) Dolnośląskie	i) Podkarpackie																
b) Kujawsko-pomorskie	j) Podlaskie																
c) Lubelskie	k) Pomorskie																
d) Lubuskie	l) Śląskie																
e) Łódzkie	m) Świętokrzyskie																
f) Małopolskie	n) Warmińsko-mazurskie																
g) Mazowieckie	o) Wielkopolskie																
h) Opolskie	p) Zachodniopomorskie																
3. Proszę wskazać obszar realizacji projektu: a) Osiedle b) Kilka osiedli c) Sołectwo d) Miasto e) Gmina f) Kilka gmin																	

Kwestionariusz ankiety skierowanej do realizatorów projektów
g) Powiat h) Województwo i) Inne (jakie?)
4. Rodzaj podmiotu/instytucji realizującej projekt: a) Jednostka samorządu terytorialnego (JST) b) Organizacja pozarządowa (NGO) c) Inne, jakie?
5. Kto był odbiorcą działań realizowanych w ramach projektu? (Proszę zaznaczyć wszystkie właściwe odpowiedzi.) Przedszkolaki Uczniowie szkół podstawowych Uczniowie szkół ponadpodstawowych Nauczyciele Dyrekcja placówek oświatowych Rodzice Osoby starsze Funkcjonariusze służb, instytucji i organizacji działających na rzecz bezpieczeństwa Wszyscy mieszkańcy danego obszaru Przedsiębiorcy Inne, jakie?
6. Czy przed przystąpieniem do realizacji projektu, przeprowadzili Państwo analizę problemów i potrzeb lokalnych? a) Tak – Jakie były wyniki przeprowadzonej diagnozy?..... b) Nie – Dlaczego?..... (Proszę przejść do pytania 8.)
7. Czy na skutek realizacji projektu, udało się Państwu rozwiązać zdiagnozowane problemy? a) Zdecydowanie tak b) Raczej tak c) Raczej nie – dlaczego nie? Jakich problemów nie udało się Państwu rozwiązać?..... d) Zdecydowanie nie – dlaczego nie? Jakich problemów nie udało się Państwu rozwiązać?..... e) Trudno powiedzieć

Kwestionariusz ankiety skierowanej do realizatorów projektów

8. Na czym polegał projekt realizowany przez Państwa w ramach programu „Razem bezpieczniej”
(możliwość zaznaczenia wszystkich właściwych odpowiedzi):

- a) budowa/modernizacja/doposażenie przejść dla pieszych
- b) budowa/modernizacja systemów monitoringów miejskich
- c) doświetlenie miejsc postrzeganych jako niebezpieczne
- d) wzmocnienie wyposażenia straży gminnych
- e) szkolenia/warsztaty podnoszące kwalifikacje i umiejętności zawodowe strażników gminnych/miejskich
- f) działania profilaktyczno-edukacyjne w zakresie budowania poczucia bezpieczeństwa w społecznościach lokalnych
- g) inne działania, jakie?...

9. Jakie były oczekiwane efekty projektu? (Proszę je wymienić.)

.....

10. Jakie metody monitoringu (i źródła weryfikacji) efektów projektu zostały wykorzystane w Państwa projekcie? (możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi)

- a) Statystyki Policji, Straży Miejskiej i/lub Państwowej Straży Pożarnej
- b) Obserwacja
- c) Sonda uliczna
- d) Ankiety bezpośrednie w wersji papierowej udostępnione w miejscach publicznych
- e) Ankiety elektroniczne
- f) Testy przed i po interwencji
- g) Spotkania monitorujące
- h) Listy obecności
- i) Wywiady (np. z nauczycielami, psychologami)
- j) Analiza danych wtórnych (źródła internetowe, publikacje zwarte, media, inne)
- k) Inne, jakie?.....

11. Czy udało się Państwu osiągnąć zakładane efekty?

- a) Zdecydowanie tak (100%)
- b) Raczej tak (99-75%)
- c) Raczej nie (74-50%) – dlaczego?.....
- d) Zdecydowanie nie (poniżej 50%) – dlaczego?.....

Kwestionariusz ankiety skierowanej do realizatorów projektów

12. Czy uzyskali Państwo efekty projektu, których nie przewidziano na etapie pisania wniosku o dofinansowanie?

- a) Tak – Jakie?.....
- b) Nie

13. Czy podczas realizacji projektu natrafili Państwo na problemy?

- a) Tak
- b) Nie (Proszę przejść do pytania 15.)

14. Jakiego rodzaju problemy pojawiły się podczas realizacji projektu?

- a) Organizacyjne – proszę je wymienić i wyjaśnić w jaki sposób je Państwo pokonali:
.....
- b) Finansowe – proszę je wymienić i wyjaśnić w jaki sposób je Państwo pokonali:
.....
- c) Sprawozdawcze – proszę je wymienić i wyjaśnić w jaki sposób je Państwo pokonali:
.....
- d) Biurokratyczne – proszę je wymienić i wyjaśnić w jaki sposób je Państwo pokonali:
.....
- e) Inne – Jakie? proszę je wymienić i wyjaśnić w jaki sposób je Państwo pokonali:
.....

15. Jak Pan/i ocenia zrealizowane w ramach projektu działania? Czy były one skuteczne?

- a) Zdecydowanie tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie – dlaczego nie?.....
- d) Zdecydowanie nie – dlaczego nie?.....
- e) Trudno powiedzieć

16. Czy według Pan/i efekty zrealizowanego przez Państwa projektu będą trwałe?

- a) Zdecydowanie tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie – dlaczego nie?.....
- d) Zdecydowanie nie – dlaczego nie?.....
- e) Trudno powiedzieć

Kwestionariusz ankiety skierowanej do realizatorów projektów

17. Czy Pan/i zdaniem projekt przyczynił się do zwiększenia realnego bezpieczeństwa społeczności, dla której był realizowany?

- a) Zdecydowanie tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie – *dłaczego nie?*.....
- d) Zdecydowanie nie – *dłaczego nie?*.....
- e) Trudno powiedzieć

18. Czy Pan/i zdaniem realizowany przez Państwa projekt przyczynił się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa społeczności, dla której był realizowany?

- a) Zdecydowanie tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie – *dłaczego nie?*.....
- d) Zdecydowanie nie – *dłaczego nie?*.....
- e) Trudno powiedzieć

19. Czy Pan/i zdaniem realizowany przez Państwa projekt przyczynił się do poprawy wizerunku Policji i wzrostu zaufania do tej służby?

- a) Zdecydowanie tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie – *dłaczego nie?*.....
- d) Zdecydowanie nie – *dłaczego nie?*.....
- e) Trudno powiedzieć

20. Jak ocenia Pan/i poszczególne elementy „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024” w 2023 r.?	Zdecydowanie wysoko	Raczej wysoko	Ani wysoko, ani nisko	Raczej nisko	Zdecydowanie nisko
przepływ informacji	☐	☐	☐	☐	☐
koordynacja i zarządzanie	☐	☐	☐	☐	☐
ocena wniosków	☐	☐	☐	☐	☐
realizacja projektów	☐	☐	☐	☐	☐

Kwestionariusz ankiety skierowanej do realizatorów projektów					
współpraca z zespołem wojewódzkim - koordynatorem	☐	☐	☐	☐	☐
21. Jakie działania mogłyby według Pan/i wpłynąć na podniesienie skuteczności Programu?					
.....					
.....					
.....					
Dziękujemy za udział w badaniu.					

Źródło: Opracowanie własne.

6.2. Wzór scenariusza wykorzystanego podczas studium przypadku skierowany do realizatorów oraz partnerów projektów

Scenariusz wywiadu skierowanego do realizatorów oraz partnerów projektów
WPROWADZENIE
Szanowni Państwo, Firma EU-CONSULT Sp. z o.o. na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadzi obecnie badanie efektywności projektów lokalnych w ramach „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024”, skierowanego do projektodawców z 2023 r. W związku z powyższym prosimy o wzięcie udziału w badaniu ankietowym i udzielenie szczerych i wyczerpujących odpowiedzi na zadawane pytania.
CZĘŚĆ WŁAŚCIWA WYWIADU
- Na czym polegał realizowany przez Państwa projekt? - Jaki był jego cel? Czy ten cel został osiągnięty? Jeśli nie, to dlaczego? - Kto uczestniczył w realizacji projektu? - Kto koordynował projekt? - Kto włączył się w realizację projektu? Jak układała się ewentualna współpraca? Czy wystąpiły w tym zakresie jakieś problemy? Jeśli tak, to w jaki sposób je Państwo rozwiązali? - Kto był adresatem projektu? - Jakie grupy były adresatami projektu? - Czy z projektu pośrednio skorzystały także inne osoby? Jeśli tak, to jakie i w jaki sposób? - Czy przed realizacją projektu prowadzone były konsultacje społeczne? - Jeśli tak, jak one wyglądały?

Scenariusz wywiadu skierowanego do realizatorów oraz partnerów projektów

- Z jakimi grupami interesariuszy były prowadzone?
 - Czy konsultacje miały realny wpływ na ostateczny wygląd projektu?
5. Jakie działania prowadzone były w ramach projektu?
- Jakie działanie w ramach projektu było dla uczestników najbardziej efektywne? Dlaczego?
 - Które z działań określiłoby Państwo mianem dobrych praktyk, czyli działań wzorcowych, które mogłyby być wdrażane przez inne podmioty w przyszłości?
6. Czy w trakcie realizacji zadań w ramach projektu wystąpiły jakieś problemy?
- Jakie? Z czego wynikały?
 - W jaki sposób je Państwo rozwiązali?
 - Czy przełożyły się one na efekty projektu? Jeśli tak, to w jaki sposób?
7. Czy projekt obejmował działania skierowane do mieszkańców?
- Jeśli tak, to czy uczestnicy chętnie angażowali się w projekt? W jaki sposób?
 - Czy wychodzili z własną inicjatywą?
 - Jakie grupy uczestników angażowały się najchętniej? Z czego to wynika? C
 - Czy były grupy, które nie chciały angażować się w działania? Z czego to wynikało?
8. Jakie były zakładane i rzeczywiste rezultaty projektu?
- Czy zrealizowali Państwo wszystkie zakładane rezultaty projektu?
 - Czy udało się osiągnąć dodatkowe rezultaty? Jeśli tak, to jakie? W jaki sposób się to udało?
9. Jeśli projekt obejmował działania skierowane do mieszkańców, to czy jego uczestnicy zgłaszali jakieś uwagi przed, w trakcie lub po zakończeniu realizacji?
- Jakie to uwagi? Czego dotyczyły?
 - Czy realizator projektu wziął je pod uwagę?
10. Czy projekt wpłynął na poprawę bezpieczeństwa w okolicy?
- W jaki sposób?
 - Jak kwestię poprawy bezpieczeństwa oceniają uczestnicy projektu, a jak realizatorzy?
 - Czy można by wprowadzić działania w ramach projektu, które zwiększyłyby bezpieczeństwo w większym stopniu? Jeśli tak, to jakie?
11. Jakie są Państwa zdaniem mocne i słabe strony realizowanego projektu?
12. Czy na zakończenie chciałby/chciałyby Pan/i podzielić się jakimiś uwagami dotyczącymi Państwa projektu lub całego Programu?

Dziękujemy za udział w badaniu.

Źródło: Opracowanie własne.

7. Spis ilustracji

7.1. Spis rysunków

Rysunek 1. Cele szczegółowe programu „Razem bezpieczniej” z 2023 roku	5
Rysunek 2. Etapy procesu badawczego	6
Rysunek 3. Rodzaje triangulacji.....	7
Rysunek 4. Etapy analizy desk research	8
Rysunek 5. Środki przewidziane na realizację Programu w latach 2022-2024	11
Rysunek 6. Skuteczność i trwałość programów lokalnych w ocenie realizatorów	31

7.2. Spis map

Mapa 1. Województwo, w którym realizowane były badane projekty lokalne	25
--	----

7.3. Spis wykresów

Wykres 1. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych 1 000 mieszkańców w 2023 r. w podziale na województwa.....	21
Wykres 2. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska jest krajem bezpiecznym?	22
Wykres 3. Obszar realizacji programów lokalnych	26
Wykres 4. Rodzaj podmiotu/ instytucji realizującej projekt	26
Wykres 5. Odbiorcy działań realizowanych w ramach programów lokalnych	27
Wykres 6. Czy przed przystąpieniem do realizacji projektu, przeprowadzili Państwo analizę problemów i potrzeb lokalnych?	28
Wykres 7. Na czym polegał projekt lokalny realizowany przez Państwa w ramach programu „Razem bezpieczniej”?	29
Wykres 8. Czy na skutek realizacji projektu, udało się Państwu rozwiązać zdiagnozowane problemy?	30
Wykres 9. Czy udało się Państwu osiągnąć zakładane efekty?	30
Wykres 10. Czy uzyskali Państwo efekty projektu, których nie przewidziano na etapie pisania wniosku o dofinansowanie?	31
Wykres 11. Jakie metody monitoringu (i źródła weryfikacji) efektów projektu zostały wykorzystane w Państwa projekcie?	32
Wykres 12. Czy podczas realizacji projektu natrafili Państwo na problemy?	33
Wykres 13. Jakiego rodzaju problemy pojawiły się podczas realizacji projektu?	33
Wykres 14. Wpływ programów lokalnych na poziom bezpieczeństwa mieszkańców	34
Wykres 15. Jak ocenia Pan/i poszczególne elementy „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2022-2024” w roku 2023?.....	35

7.4. Spis tabel

Tabela 1. Przestępstwa i ich wykrywalność w Polsce w latach 2020-2023	20
Tabela 2. Liczba przestępstw popełnianych w Polsce w latach 2020-2023 w podziale na rodzaj wykroczenia.....	21
Tabela 3. Wypadki drogowe, zabici i ranni w wypadkach w 2023 r. w podziale na województwa	23
Tabela 4. Informacje dotyczące projektu pn. „Bezpieczna droga do Przedszkola nr 8 i Szkoły Podstawowej nr 1 – budowa bezpiecznego przejścia dla pieszych przez ul. Mickiewicza w Malborku”	36
Tabela 5. Informacje dotyczące projektu pn. „NOL-ek – Mobilne centrum bezpieczeństwa powiatu Olsztyńskiego”	39
Tabela 6. Informacje dotyczące projektu pn. „Doposażenie przejścia dla pieszych przy ul. Kolejowej w Murowanej Goślinie, służące poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego”	45
Tabela 7. Informacje dotyczące projektu pn. „Zwiększenie bezpieczeństwa w obrębie przejścia dla pieszych w ciągu drogi powiatowej nr 1296R ul. Wielopolska w Dębicy”	50
Tabela 8. Informacje dotyczące projektu pn. „Bezpieczne przejścia dla pieszych: ul. Komeńskiego w Elblągu”	55
Tabela 9. Informacje dotyczące projektu pn. „Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na przejściach dla pieszych w obrębie skrzyżowania ulic Fordońska / Kapliczna oraz Glinki 155 w Bydgoszczy”	59
Tabela 10. Informacje dotyczące projektu pn. „Poprawa bezpieczeństwa w obrębie przejścia dla pieszych na ul. Parzęczewskiej w Zgierzu”	62
Tabela 11. Informacje dotyczące projektu pn. „Poszukiwany = odnaleziony – technologia termowizji w służbie bezpieczeństwa w mieście Oława”	65

7.5. Spis zdjęć

Zdjęcie 1. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu	38
Zdjęcie 2. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu	43
Zdjęcie 3. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu	49
Zdjęcie 4. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu	53
Zdjęcie 5. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu	58
Zdjęcie 6. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu	61
Zdjęcie 7. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu	64
Zdjęcie 8. Inwestycje zrealizowane w projekcie ze środków Programu	68